

Eldri

Landsfelag Pensjónista

MORTAN JOHANNESSEN

Hugleiðingar um ein salt-
fiskatúr við trolara í 50unum

ÚTFERÐ TIL BLOKHUS

Pensjónistar úr Havn, Runavík
og Toftum á Danmárkarferð

RÁÐSTEVNA UM STØÐUNA Á ELDRARØKINUM

Norðurlandahúsið karmur um tiltakið

Blaðið Eldri

Einaferð um árið gevir Landsfelag Pensjónista út blaðið Eldri. Endamálið við blaðnum er at kunna pensjónistar og onnur um ymiskt, ið áhugavert er hjá eldri, heima sum uttanlanda, at lesa.

www.eldri.fo

Ábyrgd

Beate L. Samuelsen, forkvinna

Samskipari

Gunnleyg Durhuus, skrivari og samskipari

Umbróting

Grafikmaster / Kári við Rættará

Prent

Føroyaprent

Landsfelag Pensjónista

Landsfelag Pensjónista er felag fyri allar pensjónistar og øll eldri í Føroyum. Limir í Landsfelagnum eru pensjónistafeløg og eldrafeløg í Føroyum. Landsfelagið hevur til endamáls at arbeiða fyri fíggarligum, sosialum, mentanarligum og øllum øðrum áhugamálum pensjónista.

Landsfelag Pensjónista

Løkjatún 1,

FO-160 Argir

Tel: 21 93 94

T-postur: lp@eldri.fo

Heimasíða: www.eldri.fo

INNIHALDSYVIRLIT

NEVNDIN.....	3
PENSJÓNISTARNIR DRAGNA FÍGGJARLIGA AFTURÚT.....	4
ANDAKT.....	6
ÁRSFRÁGREIÐING 2021-2022.....	8
MINNINGARORÐ UM ARNA THORSTEINSSON.....	15
HUGLEIÐINGAR UM EIN SALTFRISKATÚR.....	16
HEILSA- OG GERANDISDAGUR HJÁ FØROYINGUM 75 ÁR+.....	22
KRINGLUUPPSKRIFT.....	25
NAKRIR TANKAR, NÚ EG NÆRKIST PENSJÓNSALDUR.....	26
ETIKKUR OG VÆLFERÐARTØKNI.....	32
RÁÐSTEVNA UM STØÐUNA Á ELDRARØKINUM.....	36
ÚTFERÐ TIL BLOKHUS.....	43
HEYSTFUNDUR Í NSK 2022.....	48
ÁRSVEITSLAN 2022.....	51
ELDRADAGUR Í LEIRVÍK 2022.....	54
ENDURVENJING OG KOPPSETING.....	58
AVSLÁTTARAVTALUR.....	59
PENSJÓNISTA- OG ELDRAFELØG Í FØROYUM.....	62

LANDSFELAG PENSJÓNISTA HEVÐI AÐALFUND 30. APRÍL 2022

Beate L. Samuelsen, forkvinna, bjóðaði vælkominn og heitti á fólk um at reisast og minnst Arna Thorsteinsson, fyrrv. formann í Landsfelag Pensjónista, ið andaðis 7. mars í ár, 83 ára gamal.

Aftur í ár vóru nógv fólk møtt á aðalfundi-
num hjá Landsfelag Pensjónista, ið varð
hildin á Hotel Hafnia 30. apríl 2022. Á
skránni var m.a. ársfrágreiðing, ið forkvinnan
legði fram.

Til nevndarvalið stóðu tveir nevndarlimir fyri
vali: Alfred Olsen og Hans Jacob á Kósini.
Hans Jacob á Kósini varð afturvaldur, meðan
Alfred Olsen varð valdur sum varalimir. Jákup
Andreasen, Eldrafelagið Vesturskin í Vest-
manna, varð nývaldur sum nevndarlimur.

Nevndin hevur skipað seg soleiðis:

Beate L. Samuelsen, forkvinna
Ingeborg Vinther, næstforkvinna
Elna Lamhauge Strøm, nevndarlimur
Hans Jacob á Kósini, nevndarlimur
Jákup Andreasen, nevndarlimur

Varalimir:

Alfred Olsen
Vibeke Ingvardsson
Annvør Jacobsen

***Fundarfólkið mintust Arna Thorsteinsson, sála,
fyrrv. formann í Landsfelag Pensjónista***

Beate L. Samuelsen

Ingeborg Vinther

Hans Jacob á Kósini

Elna Lamhauge Strøm

Jákup Andreasen

Leiðarin:

Pensjónistarnir dragna fíggjarliga afturút

Ikki einans Korona rakti okkum meint, men so sanniliga eisini kríggið í Ukraina

Tekstur: Beate L. Samuelsen, forkvinna

Fyrst var tað Korona, sum gjørdist syndarin, at alt gekk av skriðuni. Síðani kom russiska hernaðarlíga innrásin í fruktagóða eystureuropeiska landið Ukraina.

Øll heimsins lond vóru við eitt onkusvegna rakt av herviligu Koronusóttini, antin beinleiðis ella av teimum seinfylgjum, sum komu rullandi við fullari ferð tvørtur um stongd landamørk og lögdu stóran part av samfelagsvirkseminum niður.

Virksemi, sum vanligu fingur hjólini at mala, fóru antin niður í ferð ella steðgaðu heilt upp.

Nógv eru enn ikki rættiliga komin í gongd aftur og koma neyvan í gongd, fyrr enn heimsins fíggjarviðurskipti eru komin uppá rætt kjøl aftur.

Sum um tað ikki var nóg mikið, er veruleikin hann, at Korona framvegis ger um seg, tó ikki so harðliga sum í byrjanini.

Turkur og kornmangul

Líka síðani 24. februar hevur stóra bjørn fyrri eystan, Russland, bumbað grannalandið, Ukraina, sundur og saman.

Hetta hevur aftur ført við sær, at allir prísir eru farnir upp – og framvegis fara upp. Tað hevur rakt okkum meint.

Ukraina er eitt sera fruktabart land. Útflutningur landsins av korni er ein hin týðningarmesti í vesturheiminum. Eftirsum Russland hevur oyðilagt landið, steðgaði kornútflutningurin so at siga heilt upp fyrsta slaka hálva árið, síðani russisku álopini byrjaðu.

Ein stóran part av ukrainsku stóru korngoymslunum, sigst Russland hava stolið og flutt sjóvegis til sín sjálvs. Í august eydnaðist endiliga at fáa gongd aftur á nakað av kornútflutninginum tvørturum Svartahavið, um Bosphorusstrætið og víðari til lond, ið eru hart rakt av skerpingi og hungursneyð, m.a. Afrika.

Vantandi kornveitingina merkja eisini vit í Føroyum sviðan av. Prísir á nógvum neyðsynjarvør-um til húsarhaldini eru við ferð farnir upp.

Handilseigararnir siga orsøkina vera kríggið í Ukraina. Um tað er allur sannleikin, ivast summi í.

Pensjónistar við í hjálparpakkan

Risa høgu oljuprísirnir merkja húsarhaldini, so tað stendur eftir, eftir sum russisku stórveitararnir av olju hava skrúvað niður fyri oljuveitingini vestureftir.

Teir fáu oljudroparnir, ið dryppa vestureftir, eru kostbarir. Tað er sanniliga nakað, ið vit sum pensjónistar merkja sviðan av.

Pensjónin røkkur ikki til veksandi matvøruprísirnar. Uppaftur minni røkkur hon til at gjalda mega høga prísir á olju.

Veturin stendur fyri durum. Illveður, kuldi og vindur eru okkara fylgisveinar hesa ársins tíð. Hvussu skulu vit sum pensjónistar hava ráð at gjalda fyri mat og hita?

Sum pensjónistar hava vit ongan møguleika at fara í verkfall at mótmæla høgu prísirnar. Eingin leggur nakað í, um vit fara í verkfall og krevja okkara rætt at fáa eina líkinda pensjón, sum er samsvarandi tí, aðrir samfelagsbólkar fáa umvegis fíggjarligu fakfelagskrøv teirra.

Einasti møguleiki okkara í sambandi við hesa vanlukkuligu støðu er, at heita á løgting og landsstýri um at hækka fólkapensjónina. Tað má gerast, so hon er samsvarandi tí, tað kostar at liva sum eldri í Føroyum, so vit sleppa undan at koma undir fátækkraváðan.

Tað er lívsneyðugt, at vit sum pensjónistar fáa lut í hjálparpakkanum, sum varð samtyktur í Løgtinginum í heyst. Soleiðis sum lógin er orðað, vóru tað einans nakrir fáir pensjónistar, ið kundu fáa gagn av hjálparpakkanum, tíverri.

BETUR SEINT ENN ONGANTÍÐ

Tekstur: Steintóra Erhardsdóttir, prestur

Vestre Fængsel í Keyptmannahavn er við sínum 506 plássum stærsta fongsul í Danmark – bygningurinn er sniðgivin sum ein krossur, og í miðjuni eru skúli, bókasavn, fyrisiting og so fongsulskirkjan, ið var orsök til mínar vitjanir í fongslinum á heysti í 2020.

Eg hevði spurt Erik Adrian, fongsulsprest, um eg kundi sleppa at fylgja honum ígjøgnum nakrar mánaðir. Hann játtaði beinanvegin. Einasta krav var, at eg fyrst prædikaði í kirkjunum í Vestre Fængsel og í Blegdamsvejens Fængsel. Hetta vildi eg fegin, og eg fekk at vita, at tað var frítt teksta-val - altso at fongsulskirkjurnar ikki fylgja kirkjuárinum; prestur velur sjálv tekstirnar, ið hon vil prædika yvir.

Eg prædikaði yvir **Matthæus-evangeliið 21, 28-32:**

“Men hvat tykist tykkum? Ein maður átti tveir synir; og hann fór til hin fyrri og segði: “Sonur mín, far í dag og arbeið í víngarðinum.” Men hann svaraði og segði: “Nei, eg vil ikki.” Men seinni iðraði hann seg eftir tí og fór avstað. So fór hann til annan og segði líka so. Men hann svaraði og segði: “Jú, tað skal eg, harri;” men hann fór tó ikki. Hvør av hesum báðum gjørði vilja faðirsins?” Teir siga: “Hin fyrri.” Jesus sigur við teir: “Sanniliga sigi eg tykkum: Tollarar og skøkjur ganga undan tykkum inn í Guðs ríki. Tí at Jóhannes kom til tykkara á rættvísis vegi, og ikki tit trúðu honum; men tollarar og skøkjur trúðu honum; men tó, at tit sóu tað, iðraðu tit tykkum kortini

ikki eftir tí seinni, so at tit trúðu honum.”

Hvønn sunnudag sleppa 100 innsett í kirkju í Vestre Fængsel. Tá ið eg var liðug at lesa evangeliið, klappaðu tey innsettu, sum vóru sloppin í kirkju hendan sunnudagin. Tað var neyvan mín upplestur, ið tey klappaðu fyri, men dagsins evangeliitteksti. Hetta hevði eg ongantíð upplivað áður og eiheldur síðan.

Víngarðurin er mynd uppá heimin, pápin er mynd uppá Gud, og vit menniskju eru mynd uppá teir báðar synirnar.

Tað er eitt orðatak, ið ljóðar: **“Betur seint enn ongantíð”**. Orðatakið finst á nógvum ymiskum málum, og søgan

sigur, at tað helst stavar frá søgufrøðinginum, Titus Livius, ið livdi fyri áleið 2000 árum síðan.

Flestu av okkum kenna tað; har er okkurt, ið vit burdu sagt ella gjørt, men sum vit ikki hava - ella har er kanska okkurt, sum vit hava sagt ella gjørt, vit hava sært onkran, og vit hava leingi hugsað um at biða um umbering. Men long tíð er liðin, og vit hugsa, um tað ikki hevði verið løgið at koma krúpandi so langt aftaná, mann í veruleikanum burdi?! Fyri at sannføra okkum sjálvi, tríva vit tá í orðini: *“Betur seint enn ongantíð.”*

Og tað kann væl ongantíð vera ov seint at siga ella gera tað rætta mótvegis okkara medmenniskja. Skuldin bindur okkum fóst, men tá ið vit fáa ruddað upp, verða vit sett frí. Vit kunnu ikki vita, um tann, ið vit hava sárað ella framt misbrot mótvegis heldur, at tað er gott, at vit koma, hóast tað er seint, ella um viðkomandi heldur, at vit koma ov seint, men út frá einum kristnum sjónarmiði er tað altíð *betur seint enn ongantíð*.

Tá ið Jesus í brotinum í evangeliinum omanfyri spyr teir fínu

jødarnir, hvør av teimum tveimum synunum gjørdi rætt, svara teir, at tað var tann fyrri. Tað er tó ongin ivi um, at báðir synirnir í hesari søguni synda mótvegis pápa sínum. Jesus vísir tó á tann umráðandi munin – jú báðir synda, men einans tann eini sonurin angrar. Tann fyrri noktar, angrar, vendir um og endar við at fara út og gera, sum pápin hevur biðið hann.

Í fyrstu atløgu, tá ið vit lesa tekstin, ljóðar tað sum um at sonurin, ið noktar, angrar eftir nøkur sekund ella minuttir og fer so út at arbeiða. Men tað er ongin, ið sigur okkum, hvussu long tíð gongur frá, at sonurin noktar at gera eftir viljanum hjá pápa sínum, inntil hann angrar og ger tað rætta. Og júst hetta er týðningarmikið at taka við úr bíbliutekstinum. Tað er ein meining við, at vit ikki fáa at vita hvussu langt hetta tíðarbili er. Ja, tað kann vera nakrir minuttir, men tað kann eisini vera dagar, mánaðir ella ár. Tí mótvegis Jesusi er tað altso *betur seint enn ongantíð*.

Vit skulu út í heimin at *arbeiða* í dag. Og legg til merkis, at Gud biður okkum um at *arbeiða*. Vit skulu ikki út at fremja ófrið, at letast, o.s.fr., men vit skulu

arbeiða; arbeiða fyri at deila, at angra, at biða um fyrigeving, at fyrigeva, at lurta, at vera ein góður borgari og medmenniskja – Gud kallar hetta *arbeiði*, tí hann veit, at alt hetta kann vera hart arbeiði fyri okkum menniskju.

Hinvegin – so er Gud ikki líka-sælur, um tað er í dag ella um nøkur ár at vit lurta og fara út í heimin at arbeiða soleiðis, sum hann ynskir tað. Pápin biður nemliga úttrykkiliga synirnir um at fara út at arbeiða í *dag*. Gud ynskir, at tað skal vera í dag.

Í vikuni eftir kirkjugongdina kom eg inn í fongslíð aftur fyri at hava eina samrøðu við ein innsettan. Hann hevði júst fingið dóm, hann skuldi sita inni í nógv ár afturat og skuldi skjótt flytast í annað fongsul. Hann segði, at orðini í evangeliinum høvdu givið honum styrki til at skriva dóttir síni eitt bræv, har hann bað um umbering fyri at hava sært hana bæði við tí, hann hevði og ikki hevði gjørt og sagt. Hann visti, tað var seint, men *betur seint enn ongantíð*, helt hann fyri.

Amen.

ÁRSFRÁGREIÐING 2021-22

LANDSFELAG PENSJÓNISTA

Tekstur: Beate L. Samuelson, forkvinna

Eitt hitt fyrsta, ið farið var undir aftaná seinasta aðalfund, var saman við Eldrafelagnum Borgini at fara undir fyrireikingarnar til Eldradagin 14. august 2021.

Hetta var fyrsti Eldradagurin, síðani Korona gjørði innrás í Føroyum í mars 2020. Eldradagurin skuldi havt verið í Fuglafirði í august í 2020, men var útsettur eitt ár.

Upprunaliga var ætlanin, at Eldradagurin skuldi verða í Mentanarhúsinum í bygðini.

So hvørt dagurin nærkaðist, gjørdist greitt, at eingin kjansur var fyri, at Mentanarhúsið kundi rúma einum so stórum skara av pensjónistum. Tiltakið var tí í síðstu løtu flutt til Ítróttarhøllina á Kambsdali. Eldrafelagið Borgin var sera heppið at fáa Ítróttarhøllina, sum júst hendan leygardagin í august var tøk.

Endiliga fingur 413 pensjónistar úr øllum landinum høvi at hittast aftur aftaná avbyggingar av ymsum slag í hálvtt annað ár. Dagurin eydnaðist ómetaliga væl í allar máttar.

Eldradagin 2022 átók Eldrafelagið Fjallið í Leirvík at skipa fyri saman við Landsfelag Pensjónista. Hann varð í bygðarhúsinum í Leirvík fríggjadagin 2. september 2022.

NSK

Dagarnar 15. og 16. september 2021 hevði NSK, Nordisk Samarbets Komité, ársfund í Føroyum. Landsfelag Pensjónista er limur í hesum norðurlenska felagsskapi.

Ársfundurin skuldi havt verið í Føroyum í mai 2020, men av Koronu-ávum var Føroyaferðin útsett ikki minni enn trýggjar ferðir.

19 norðurlenskir luttakarar, undantiknir teir íslensku, møttu á ársfundinum. Íslendingarnir hildu seg ikki til at vera við, tí Ísland var um hetta mundi lýst Koronu-reytt, og myndugleikakrøvini um sóttarhald við heimkomu vóru sera strang.

Sama dag, sum luttakararnir komu til landið, var ársfundurin hildin, og dagin eftir var eitt seminarium á skránni. Evnið var Korona, og hvussu farsóttin hevði rakt ymsu limalondini.

Fyrilestrarhaldararnir vóru úr Svøríki umframt nakrir føroyingar, nevniliga Pál Weihe, yvirlækni, professari í arbeiðsmedicini á Deildini fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu, og Eina Eliassen, sjúkrarøktarfrøðingur, kandidatur í heilsuvísindi og PhD lesandi á Deildini fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu.

Eina Eliassen granskar í heilsustøðuni hjá eldri føroyingum, og hvussu heilsan broytist yvir eitt 10 ára skeið.

Áðrenn fundarlok varð boðið til døgverða á Gjáargarði saman við táverandi landsstýrskvinnuni í almannamálum, Elsebeth Mercedes Gunnleygsdóttir, og aðalstjóranum, Eyðuni Mohr Hansen.

Næsti fundur í NSK var í Keypmannahavn 5. og 6. mai 2022.

Vinnunevndin og peningastovnar

25. oktober 2021 boðsendi Vinnunevnd løgtingsins Landsfelag Pensjónista til hoyringsfund í sambandi við eitt uppskot til samtyktar frá Tjóðveldi. Uppskotið snúði seg um góða og ókeypis atgongd hjá borgarum at taka pening úr peningastovnum.

Hetta er ein stórir trupulleiki hjá okkum pensjónistum. Peningastovnar hava lagt eitt avgjald fyri og annað eftir á tænastrur, vit eru kroyst til at brúka fyri yvirhøvur at hava ráð at liva.

Landsfelag Pensjónista tók undir við lógaruppskotinum hjá Tjóðveldi um at fáa skil uppá

hetta. Haraftrat mæltu vit til, at sjálvtøkur verða settar upp aftur, har tær eru tiknar niður. Uppskotið til fall tíanverri.

Rundferðin, sum glapp

Á heysti 2021 hevði nevndin fund við táverandi landsstýrskvinnuna í almannamálum, Elsebeth Mercedes Gunnleygsdóttir, í sambandi við ætlan hennara at fara eina kunningarferð kring landið. Endamál hennara var, at Almanna ráðið saman við Landsfelag Pensjónista nágreiniliga skuldu greiða fólk frá fløkta pensjónsøkinum. Munur er nevniliga á pensjónum og pensjónsviðurskiftum hjá pensjónistum, føddir áðrenn 1. januar 1953, og pensjónistum, føddir aftaná henda dato.

Landsstýrskvinnan ætlaði tíðliga á heysti 2021 at fara runt landið og greiða frá hesum. Tiltakið varð av ymsum politiskum orsøkum útsett til fyrst í komandi árið, altso í 2022. Rundferðin varð av ongum. Fyri jól segði Elsebeth Mercedes Gunnleygsdóttir landsstýrissessin frá sær, fór aftur í lögtingið, og vit fingur nýggjan landsstýrismann í almannamálum, Sólvit E. Nolsøe.

Havi leysliga frætt úr Almanna ráðnum, at rundferðin verður tikin upp einaferð seinni.

Formansfundur

Síðani Landsfelag Pensjónista hevði formansfund seinast, tað var 20. september 2019, hevur eingin formansfundur verið hildin orsakað av COVID-19. Útlitini eru frægari nú, og stíla vit fram ímóti, at hava ein formansfund seinni í heyst. Formansfundir plaga undir

Nógv fólk vóru á aðalfundinum og lurtaðu við stórum áhuga

vanligum umstøðum at verða hildnir einaferð um árið - og viðhvørt tvær ferðir um árið.

Fráfaringaraldurin skal burtur

Landsfelag Pensjónista heldur framvegis fast við, at lóggevast skal, at ikki er loyvt at siga fólki upp vegna aldur.

Tí gav felagið borgmeistararum í Tórshavnar kommunu, Heðini Mortensen, eitt alment herðaklapp, tá kommunan í vár gjørði av at strika 70 ára fráfaringaraldurin á øllum stovnum og arbeiðsplássum, sum kommunan umsitur.

Landsfelag Pensjónista hevur ferð eftir ferð heitt á landsins politikarar um at banna mismuni á fólki og tryggja okkum pensjónistum javnstøðu á arbeiðsmarknaðinum.

Nógvir pensjónistar eru væl fyri kropsliga og ynskja at verða verandi á arbeiðsmarknaðinum. Tað er ein stór íløgja hjá einum landi, at fólk eru

til arbeiðis, og tí eigur tað ikki at verða aldurin, men arbeiðsførleikin, ið avger, um ein skal av arbeiðsmarknaðinum.

Hetta hevur í fleiri ár verið eitt av aðalmálum felagsins at arbeiða fram ímóti, og tað leggja vit framvegis dent á er okkara ynski.

Spark í afturpartin

Sum støðan er, er arbeiðsloysið í landinum sera lágt. Arbeiðsmarknaðurin rópar eftir meiri fólki.

Vit vóna, at landsins myndugleikar sum skjótast taka somu avgerð sum Tórshavnar býráð. Vit vilja hava, at fráfaringaraldurin um alt landið skal burtur, og at tað ikki skal vera loyvi at siga fólki upp vegna aldur.

Felagið vónar, at tað næsta verður at lata pensjónistar sleppa at arbeiða so galið, teir vilja, uttan at henda lønin, sum skattur verður goldin av, skal ganga út yvir pensjónina.

Uppskotið var so seint sum í apríl í 2021 til viðgerðar í lögtinginum. Men har hendi einki munandi. Landspolitikkarar halda framvegis fast við, at tað skal verða loyvi at siga pensjónistum upp vegna aldur.

Á ávísium almennum arbeiðsplássum er nú tann regla galdandi, at ert tú fylt/ur 72 ár, færst tú eitt spark í afturpartin og tó kunnu partarnir avtala eina leingjan eitt ár í senn.

Vit halda framvegis fast við, at pensjónistar sjálvir skulu avgera, um teir vilja steðga ella halda fram, um arbeiðsgevarin annars er nøgdur við okkum og okkara dagliga avrik á arbeiðsmarknaðinum.

Ráðstevnan í Norðurlandahúsinum

Týsdagin 15. mars 2022 skipaði Landsfelag Pensjónista saman við Eldraráðunum fyri eina ráðstevnu í Norðurlandahúsinum. Felagsevnið á ráðstevnuni var "Støðan á eldraðkinum". Støðan er akutt. Røktar- og ellisheim skríggja eftir meiri starvsfólki.

Um 300 luttakarar møttu á ráðstevnuni, og høvdu vit ein sera áhugaverdan dag frá kl. 10 til kl. 16. Eldraðkið hevur brúk fyri fleiri hundrað starvsfólkum aftrat teimum verandi.

Fleiri stovur á ellis- og pleyguheimum standa gapandi tómar vegna vantandi starvsfólk. Samstundis gerast longu bíðilistarnir við eldri fólk, ið hava brúk fyri at koma á stovn, longri og longri fyri hvønn dag. Hetta er eitt álvarsmál, sum má loysast so ella so.

Gallupkanning

Í 2020 fekk Landsfelag Pensjónista játtað kr. 308.350,- úr Sjúkrakassagrunninum til eina verkætlan, sum skuldi geva okkum eina nágreiniliga vitan um, hvussu okkara borgarar í aldrinum 75+ hava tað.

Landsfelag Pensjónista heitti á Gallup við Lailu Hentze, stjóra, og Mariu Skaalum Petersen, granskara á Deildini fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu, um at átaka sær hesa stóru uppgávu.

Korona-støðan førði tíverri við sær eina seinking, sum gjørði, at ikki fyrr enn í november/december 2021 fór kanningin í gongd.

Landsfólkayvirlitið valdi út 2000 tilvildarligar persónar í aldrinum 75+, og vóru brøv send teimum við 39 viðkomandi spurningum, sum teir vinarliga vóru bidnir um at svara talgilt. Tilsamans svaraðu 1012 fólk. Av hesum svaraðu 650 talgilt. Hini vóru uppringd.

Síðani savnaði Gallup tilfarið saman og lat Mariu Skaalum Petersen, granskara, tilfarið til nærri útgreiningar, so vit kundu fáa eina støðumynd av, hvussu okkara 75+ ára eldri í landinum hava tað.

Á ráðstevnuni, sum Landsfelag Pensjónista saman við Eldraráðunum skipaði fyri í Norðurlandahúsinum, almannakunngjórði og útgreinaði Maria Skaalum Petersen endaliga úrslitið av kanningini.

Sum heild vísti kanningin, at vit, sum eru 75+, hava tað gott.

Slíkar upplýsingar kunnu verða sera hentar, serliga hjá myndugleikum og politikarum, tá støða í framtíðini skal takast til viðurskifti innan eldraðkið, ikki minst tá vit hugsa um íbúðarspurningar, byggjan og staðseting av eldraíbúðum og røktarheimum o.l.

Havnar Bio

Eigararnir av Havnar Bio komu í heyst við hugskotinum um at hava filmsýningar fyri pensjónistum eina ferð um mánaðin. Tilboðið var, at vit kundu tekna okkum fyri trýggjar sýningar á rað, trýggjar filmar, fyri 230 kr. tilsamans pr. luttakara, íroknað kaffi og okkurt søtt afturvið.

Tilboðið var sent limafeløgnum, um áhugi var fyri hesum, men vit frættu einki aftur. So tilboðið datt niðirfyri.

Kringvarpslógini

Í januar 2022 sendi Uttanríkis- og mentamálaráðið Landsfelag Pensjónista uppskot til hoyringar um broytingar í lögtingslógini um Kringvarpið. Í høvuðsheitinum snýr uppskotið seg um eina broyting av samansetingini av Kringvarpsstýrinum, broytt kringvarpsgjald, prístalsjavning og striking av kærúmøguleika. Undanfarnu ár hefur stýrið verið mannað av umboðum fyri politisku flokkunum. Tað vera teir ikki longur sambært nýggja uppskotinum. Nevndin í Landsfelag Pensjónista tók undir við broytingini, at Landsfelag Pensjónista fær ein stýrslim í Kringvarpsstýrið. Eisini tók nevndin undir við, at komandi nevndarlimirnir í Kringvarpsstýrinum hava neyðugu førleikarnar, sum krevjast í slíkum nevndararbeiði, og at tað er

Poul Havn frá Pensjónistafelagnum Hugni í Klaksvík, gevur sínar viðkomandi viðmerkingar

javnstøða í kringvarpsstýrinum við 7 stýrslimum.

Dagpeningur vegna sjúku v.m.

Eitt spildurnýtt lógaruppskot er komið frá Almannaverkinum (Føroya Landsstýrið), ið er stovnurin, sum tekur rættin til dagpening frá øllum pensjónistum, ið eru føddir áðrenn 1. januar 1953.

Landsfelag Pensjónista mótmælir hesum, tí vit eru av tí áskoðan, at øll menniskju, sum eru á tí føroyska arbeiðsmarknaðinum, skulu viðgerast eins, eisini tá talan er um dagpening vegna sjúku, soleiðis at tá eitt arbeiðsfólk, sum er í arbeiði, gerst sjúkt, fær viðkomandi dagpening, óansæð aldur.

Landsfelag Pensjónista hefur alla tíðina verið ímóti sundurlaðingini av pensjónistum, sum Pensjóns Nýskipanin innførði, við at bólka pensjónistar í tveir bólkar, teir, sum eru føddir áðrenn 1953, og teir, sum eru føddir eftir 1953, tí vit eru av tí áskoðan, at ein pensjónistur er ein persónur, sum er blivin 67 ár.

Vit meta, at partarnir á arbeiðsmarknaðinum hava tryggjað øllum pørtum eins kor, tá talan er

um løn v.m. tað tíðarskeiðið, ein persónur er á arbeiðsmarknaðinum.

Tað almenna eigur at tryggja einum og hvørjum persóni dagpening vegna sjúku, so leingi hesi eru á arbeiðsmarknaðinum.

Øll skulu viðgerast eins

Umrødda lógaruppskot økir enn meira um sundurlaðingina, tí nú kunnu tey, sum eru fødd eftir 1. januar 1953, søkja um at útseta fólkapensjónina og harvið tryggja sær dagpening, nakað, sum pensjónistar føddir áðrenn 1953, ikki kunnu.

Landsfelag Pensjónista er ímóti, at munur verður gjørdur á fólki á arbeiðsmarknaðinum vegna aldur. Vit mæla framvegis til, at aldursmarkið 67 ár ella 72 ár, verður strikað.

Landsfelag Pensjónista tekur undir ongum umstøðum við, at munur verður gjørdur á fólki á arbeiðsmarknaðinum. Øll eiga vit at vera viðgjørd eins, antin vit eru 60 ár ella 70 ár.

Harafturat halda vit í Landsfelag Pensjónista, tað vera fantastiskt, at 34,4 % av fólkapensjónistum í Føroyum, eru at finna á arbeiðsmarknaðinum, sum hevur so stóran tørv á arbeiðsmegi.

Latið okkum í felag viðgera hesa stóru og stabilu arbeiðsmegi við virðing og sóma.

Ársveitslan

Ársveitsluna 2022 hevði Pensjónistafelagið í Havn átikið sær at skipa fyri í heyst. Men av tí

**Jákup
Andreasen
hugleiðir
um lívið
sum ungur
pensjónistur**

at formaður felagsins, Arne Thorsteinsson, legði árátt inn í vár, hevur nevndin í Landsfelag Pensjónista átikið sær hesa uppgávu. Hon verður í heyst, leygardagin 5. november 2022

Blaðið

Blaðið Eldri nr. 6 kom út hálvan desember 2021. Hetta er størsta blað felagsins nakrantíð, heilar 64 síður og í einum upplagi uppá 1800 eintøk.

Nevndarval

Landsfelag Pensjónista er mannað við fimm limum, sum verða valdir fyri tvey ár í senn. Sambært lóg Landsfelag Pensjónista skulu tveir limir veljast líka ár og trýggir ólíka ár. 2022 er eitt líka ár, og skulu sostatt tveir nevndarlimir veljast í dag. Harumframt skulu trýggir varalimir veljast. Teir verða valdir fyri eitt ár í senn.

**Beate L. Samuelsen, forkv.
Landsfelag Pensjónista
30. apríl 2022**

*Arne Thorsteinsson var av Tvøroyri.
Føddur 10. november 1938 og andaðist
7. mars 2022, 83 ára gamal.*

MINNINGARORÐ UM ARNA THORSTEINSSON

Arne var landsantikvarur á Føroya Fornminnis-savni frá fyrst í 80' unum til árskiftið 2000-2001.

Arne var dugnaligur til sítt arbeiði og gjørði eitt stórt arbeiði sum landsantikvarur.

Eftir at hann gavst á arbeiðsmarknaðinum, gavst hann ikki sum so. Arne bleiv valdur í nevdina hjá Landsfelag Pensjónista á aðal-fundi í 2008. Í 2011 bleiv hann valdur til for-mann. Hann sat sum formaður fram til 2018, tá hann valdi ikki at stilla upp aftur.

Arne var ein góður formaður og ein eldsál, tá tað kom til at virka fyri betri korum hjá okkara eldru borgarum. Hann nýtti nógva tíð og nógva orku í arbeiði sínum sum formaður í Lands-felagnum.

Arne var góður at samstarva við, og høvdu vit eitt gott og gevandi samstarv við honum sum formanni. Arne bleiv nógv saknaður, tá hann gavst í Landsfelagnum, men hann var ótrúliga góður í ráðum og at rætta eina hjálpanði hond, eftir at hann var givin sum formaður. M. a. fór

hann í gongd við at sortera og skráseta alt tilfarið hjá Landsfelag Pensjónista heilt aftur til 1986, tá felagið varð stovnað, soleiðis at søgan um felagið verður varðveitt. Tilfarið var so gott sum klárt at lata Landsskjalasavninum, tá hann andaðist. Hann eigur eina stóra tøkk uppibornað fyri tað stóra arbeiðið, hann gjørði fyri Landsfelag Pensjónista.

Arne var formaður í Pensionistafelagnum í Havn, tá hann bleiv so sjúkur, at hann ikki orkaði meira og legði árarnar inn eftir eitt langt og virkið lív.

Okkara eldru borgarar og Landsfelag Pensjón-ista hava mist ein góðan stuðul, nú Arne ikki er millum okkum meira. Men størstur er missurin og saknurin hjá tær Hjørdis, børnunum og abbaþørnunum.

Friður verið við minninum um Arna Thorsteinsson.

**Vegna Landsfelag Pensjónista
Ingeborg Vinther**

Hugleiðingar um ein saltfiskatúr við trolara í 50unum

Hin sterki feroyski sinnopurin, Colman's Mustard, stóð altíð á borðinum umborð

Orð og myndir: Mortan Johannesen

Vit vóru júst komnir heimaftur av vartúrinum undan Grønlandi.

Á vartúrunum í Grønlandi í 50unum var rættiliga nógvur fiskur at fáa. Tað stóð á bara at hava gott fólk, sum kundi flekja, spretta og taka ryggin úr, og hava gott fólk í lastini, sum dugdi at brúka rætta prosenttalið av salti til, at tað skuldi verða gott, tí tá eksisteraði einki við at ríva fiskin um.

Eg var 16 ár og hevði ongantíð verið í Havn á ólavsøku. Av tí at vit komu heim síðst í juli, vóru vit ógvuliga spentir uppá at fáa ólavsøkuna við. Eg hevði ongantíð verið á ólavsøku tá, av tí at eg var vaksin upp á bygd. Tá noyddist man at fara til Havnar við bát.

Sjálvandi er tað Skopun, eg hugsí um.

At landa eina stóra trolaralast uppá eina viku rakk ikki. Slíkt tungt og trupult arbeiði var mett at taka meiri enn eina viku. Báturin skuldi ikki

Einans 11 ára gamal, fór Mortan Johannesen, sum í dag er 80 ár, saltfiskatúr við trolaranum "Kallsevni", sum pápin førði. Túrurin gekk til Grønlands og vardi í fimm vikur. Hugurin til sjógvín varð vaktur. Um 60 ára aldur fór Mortan í land, keypti sær útróðrarátt, og er hetta besta lívið á sjónum, hann hevur havt.

Mynd: Kári við Rættará

bara tømast, men lastin skuldi spulast og reinsast, og so skuldi man taka nýtt salt.

Trolarin Brandur Sigmundarson, sum Mortan Johannesen var avloysari sum skipari tey síðstu árin, sum báturin sigldi.

Mynd: Privat

Tað var ikki bara salt, sum skuldi takast umborð, men eisini øll trolútgerðin, sum fylti nógv og skuldi fáast uppá pláss. Og so var tað ikki minst provianturin, vit skuldu hava.

Av tí at einki frystarí var umborð, fingur vit heilar oksafjórðingar, sum skuldu heingjast upp í stagið á afturmastrini.

Alt hetta skuldi gerast, áðrenn trolarin kundi fara nýggjan túr til Grønlands.

Ólavssøkan nærkast

Øll manningin, einir 40 mans, vildi ógvuliga fegin fáa ólavssøkuna við. Serliga eg, sum var 16 ár, var ógvuliga spentur uppá, at trolarin kom at liggja yvir ólavssøkuna á Havnini.

Bæði skipari og reiðari, sum vóru partar av teimum, sum áttu trolaran, vildu gera alt, so skipið kundi fara avstað áðrenn ólavssøkuna. Sjálvandi trúðu vit sum dekkarar einki uppá og vildu heldur ikki trúgva uppá, at tað kundi lata

seg gera. Men tað, sum hendi, var, at tað fór meiri og meiri at líkjast, at skipið fór at verða klárt at fara nýggjan saltfiskatúr til Grønlands. Dagarnir nærkast ólavssøku. Ein stórir partur av manningini vóru avbygdamenn og búðu ikki í Havn. Men tað, sum hendi, var, manningin varð biðin um at vera klár kl. 9 fyrrapartin ólavssøkuaftan.

Radar-trupulleiki

Tá manningin til skipið kom, sóu vit beinanvegin, at her var meiri enn nóg mikið at taka sær av, áðrenn vit kundu loysa. Nóg av útgerðini kom við lastbili og varð hvøld inn á dekkið.

Menn vóru keddir av ikki at fáa ólavssøkuna við, nú vit vóru komnir so tætt, og onkur hevði longu fingið kenningina.

Skiparin og reiðarin høvdu fingið boð, at vit hvørki sluppu út ella inn, tá tað kom til kappróðurin.

Á miðdegi bleiv loyst, men á dekknum var alt sum bumbað. Proviantur, trolútgerð, trol og alt móguligt lá hvørt um annað, men vit skuldu frá keiini allíkavæl. Tí, vóru vit ikki leysir av landi, áðrenn kappróðurin byrjaði, komu vit at missa triggjar dagar, og fari eg seinni í greinini at vísa á, hvussu týðningarmikið tað er, at man fær so nógvar dagar til fiskiskap, sum tað var tá.

Vit loystu kl. 12, men tá vit komu út um Glyvursnes, bleiv radarin í ólagið. Vit høvdu bara ein radara. At fara til Grønlands við ongum radara tá, var 100 pst. óforsvarligt.

Kanska onkur hevði biðið tann altvaldandi um at fáa ólavsøkuna við, tí vit vendu innaftur og fóru til kei. Sjálvandi hildu vit, at nú var ólavsøkan bjargað hjá okkum. Men reiðarin, sum hevði fingið boð um hetta við radaranum, hevði fingið fatur á reparatørinum, sum vanliga tók sær av elektronisku útgerðini umborð.

Hann stóð á keiini, tá vit lögdu at. Vit settu bara bógvin inn ímóti, sigldu uppá springið og fingi at vita, at eingin maður slapp í land. Reparaturin kom umborð, og vit fóru frá kei aftur kl. 14, sum ólavsøkukappróðurin byrjaði kl. 15.

Komnir í Skopunarfjørð, hevði reparaturin fingið radaran í ordan. Vit settu jolluna út og settu mannin av í Kirkjubø. Síðani fóru vit vestureftir, høvdu Trøllhøvda í bakborð og settu kós móti Kappanum.

So fyrsti móguleikin at uppliva eina ólavsøku reyk fyri mítt viðkomandi.

Teir buka ís á "Fiskanesi" somu nátt, sum danska ferðamannaskipið "Hans Hedtoft" sakk um dagin í ódnarveðri á veg úr Grønlandi til Danmarkar síðst í januar 1959. Manning og ferðafólk, til samans 95 fólk, sjólótust øll.

Mynd: Privat

Gróður í sjónum

Vanligvís tá og kanska enn, men serliga tá, var, at tá várfiskiskapurin á bankunum í Grønlandi minkaði og næstan hvarv, kom tað nokk av, at sjógvurin var myrkur. Tað merkir, nógvur gróður var í sjónum. Sjógvurin var mangan so myrkur, at hann minti um runuvatn, og tí riggaði tað ógvuliga væl at fiska við trolíð tá. Vit hildu, at toskurin ikki sá so væl í myrka sjónum, tá vit komu um summarið.

Tá tann ógvisligi gróðurin, sum er í sjónum, doyr og fellur á botn, legst eitt tjúkt lag av runu á botnin av tí "deyða" gróðrinum. Tá hesin gróður sleppur at liggja á botninum í dagar og vikur, rotnar hann.

Fyri nøkrum árum síðani var Mortan Johannesen á floti í Nólsoyarfirði saman við Fríðriki krúnprinsi. Eitt nú, lærdi Mortan kongaliga gestin at blóðga tosk.

Mynd: Privat

Tí var tað óvanligt fyri trolararnar, tá tað leið út á summarið, at fáa nakað fiskarí.

Ofta, tá trolíð kom á borð, og einki var í, merktist ein rotin luktur frá trolinum. Tí kom tað mangan fyri í 50unum, at saltfiskatrolararnir um summarið fóru eystur í Barentshavið at fiska.

Men henda túrin vóru vit teir einastu, ið fóru til Grønlands.

Grind á Kappanum

Veðrið vestureftir var sjálvandi, sum tað plagar at vera um hásummartíð, gott. Vit arbeiddu vaktirnar við at spleysa, rudda, fáa uppá pláss og gera klárt.

Komnir á Kappan koma vit í grind. Vit seta jolluna út og fáa skotið ein hval, sum verður

tikin inn á dekkið og skorin upp. Spikið verður alt saltað. Tvøstið varð etið hampiliga skjótt, men onkur grindalikkja kom upp at hanga. Síðani fóru vit norður við vestursíðuni á Grønlandi.

Minnist einki um, at tað var kastað, fyrr enn vit vóru komnir á Fyllabanka. Har komu vit í fiskiskap av tí alra besta.

Um dagin kom tað mangan fyri, at vit fiskaðu upp á dekkið, og um náttina ankraðu vit upp á Fyllabanka. Hetta við, at vit ankraðu upp, kundi minka um oljunýtsluna, tí hetta var dampmaskina, og kundu teir koyra dampin niður á eitt absolutt minimum og av tí sama spara olju.

Á Fyllabanka er mest sum øll yvirflatan á bankanum harðbotnur, og tí kundi kanska harðbotnurin taka ímóti gróðrinum, sum sakk

niður á botn. Og so var tað fiskurin, ið kallast uppisjóvartoskur, ið gekk uppi í nebbasildini, sum vit kallaðu tað. Men viðhvørt rendi nebbasildin seg á botn og toskurin fór aftaná, og tí kundi hann lættliga koma í trolíð. Vit hildu eina orsök til hetta vera, at toskurin var sprenfullur av lodnu. Magin stóð at bresta, og tí orkaði hann ikki at svimja so væl undan trolinum.

Eingin kvota var til tá

Flest øll vita, at tá fiskaríð hjá línubátunum í Vesturgrønlandi minkaði við línu orsaka av gróðrinum, sum sakk á botn, lögdu teir tí um til snellu at fiska fiskin, sum svam uppi í sjónum. Tann fiskurin, sum var at fáa uppi í sjónum og sum rendi seg á botn eftir nebbasildini, var ofta nógv størri fiskur.

Hesi fyrstu trý samdøgurini, sum vit fiskaðu á Fyllabank, var ein rættiliga stórir partur av tí, sum vit fingi tann túrin.

So er tað, at eg hugsi, at høvdu vit fingið ólavsøkuna við og mist trý samdøgur har, so hevði ein stórir partur av tí, sum nú var í lastini, manglað.

Tí mugu vit skilja teir góðu, gomlu skipararnar, sum ikki vóru fevndir av nøkrum kvotum, men bara nógv fisk í stórum nøgdum, og ikki tóku hædd fyri tíð og døgum.

Tá næturnar fóru at leingjast og gjørdust myrkari, og nebbasildin næstan hvarv, minkaði fiskaríð niður í einki. Tí sigldu vit norð til Holsteinsborgdýpið.

Tríggir av teimum, sum vóru við "Fiskanesi" í Grønlandi, tá "Hans Hedtoft" sakk. Frá vinstri: Mortan Johannesen, 16 ára gamal, Poli Johannesen, pápabeiggi hansara, og Óli Dahl Olsen.

Mynd: Privat

Ein kassi av konjakki

Tá vit komu norð í Dýpið, lá ein stórir franskur trolari har, grønur á liti, ein av teimum, sum tók millum 800 og 900 t av saltfiski.

Hetta var fyrstu ferð, at tann skiparin hevði kastað í Grønlandi. Skiparin hjá okkum var væl kendur alla staðni har umleiðir, og tí kom tann franskur skiparin umborð til okkum at fáa upplýsingar um leiðir, botnviðurskipti og ymiskt annað.

Minnist væl, tá franskmenninir komu umborð við tí lítla bátinum, sum teir høvdu. Teir høvdu ein kassa av konjakki við.

***"Føroyski sinnopurin"
Colman's Mustard
varð nýttur aftur við
øllum døgverðamati
umborð.***

Fiskaríið var hampuligt í eina tíð. So minkaði tað burtur í einki. Tí var farið suður aftur á Fylla-banka at royna, men har var heldur einki at fáa. Tá var túrurin farin at halla, og avgjørt varð at sigla heim.

Komnir suður í Julianehábsbuktina, tað var ein sunnudag, og sum vanligt vóru føroysk tíðindi í Grønlands radio, sum Hanna Telling las upp. Aftaná tíðindini var altíð ein sending frá einum evangeliskum mæti frá einari samkomu ella eini kirkju í Føroyum.

Henda dagin, tá vit komu suður móti Kappanum, var mætið úr Ebenezer, har Andrew Sloan, sáli, talaði, og sangkórið í Ebenezer sang "Tú Ísraels hirði og mín".

Á midnátt, tá kokkurin var inntørnaður, og vit tóku okkum av løttum, kókaðu vit ræstan fisk. Tá kom tað turrsaltaða spikið, sum vit høvdu ognað okkum á veg til Grønlands, væl við.

"Hin sterki, føroyski sinnopurin", Colman's Mustard, fæst framvegis tann dag í dag til keyps í handlunum. Hann smakkar sera væl aftur við røstum fiski og spiki.

Serliga var tað tann væl kendi og sokallaði "sterki, føroyski sinnopurin", vit høvdu afturvið.

"Føroyski sinnopurin", sum einki hevur við Føroyar at gera, er enskur og eitur "Colman's Mustard", varð brúktur afturvið øllum døgverðamati umborð. Tað kundi verða aftur við fiski, kjøti og fugli, og annars øllum, sum var at fáa til døgverða.

Hann stóð altíð á borðinum.

"Føroyski sinnopurin" var ein blandingur av pulvuri, sukuri og mjólk ella vatn, sum vit sjálvir blandaðu umborð. Tí var hann bara kallaður hin "føroyski sinnopurin".

Komnir forbí Kappan, varð kósin sett í Mikines: Ein saltfiskatúrur var komin at enda. Vóru vit farnir avstað aftaná ólavsøku, hevði úrtøkan verið munandi minni.

HEILSA OG GERANDISDAGUR HJÁ FØROYINGUM 75 ÁR OG ELDRÍ

Á heysti 2021 tók Landsfelag Pensjónista stig til at kanna gerandisdagin og heilsustøðuna hjá føroyingum 75 ár og eldri. Heitt varð á Mariu Skaalum Petersen, granskara á Deildini fyri Arbeiðs- og Almannaheilsu og lektara á Fróðskaparsetri Føroya, at standa fyri kanninginini í samstarvi við Gallup Føroyar. Verkætlanin varð fíggað úr Sjúkrakassagrunninum høvuðsøki 1.

Tekstur: Maria Skaalum Petersen, granskari

Endamálið við verkætlanini var at kanna, hvussu heilsustøðan og gerandisdagurin hjá okkara eldru borgarum í aldrinum 75+ er.

Spurnakanningin "Heilsa og gerandisdagur hjá føroyingum 75 ár og eldri" varð gjørd frá 10. november 2021 til 7. januar 2022. Í alt 2000 føroyingar vórðu tilvildarlíga útvaldir úr skránni hjá Landsfólkayvirlitinum umboðandi kyn, aldursbólkar og økir í Føroyum. Hetta svarar til, at 46% av íbúgvunum í aldrinum 75 ár og eldri í Føroyum fingi innbjóðing at vera við.

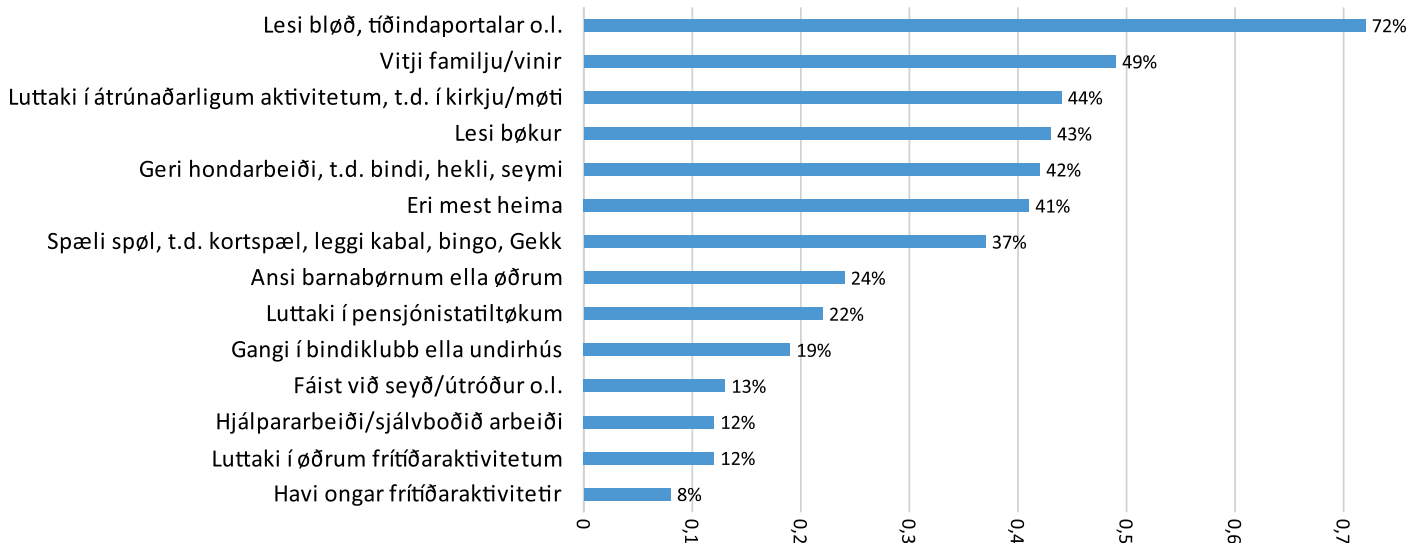
Luttakararnir fingi bræv við postinum við innbjóðing og kunning um spurnakanningina, og hvussu farast skuldi fram at svara spurningunum talgilt á heimasíðuni hjá Gallup Føroyar. Spurnablaðið við 39 spurningum tók umleið 15 min. at svara.

Maria Skaalum Petersen

Tilsamans luttóku 1012 føroyingar 75 ár og eldri í spurnakanningini, 527 kvinnur og 485 menn. Hettar svarar til 51% av teimum, sum

Mynd1. Hvat fært tú dagin at ganga við?

fingu innbjóðing og til beint undir ein fjórðing av øllum færoyingum í hesum aldri. Øll frágreiðingin kann lesast her á heimasíðuni hjá Landsfelag Pensjónista www.eldri.fo

Í hesi grein greiða fara vit ikki inn á smálutir, men greiða frá yvirskipaðu úrslitunum.

Samanumtikið sær út til, at ein stórir partur av teimum eldru hava tað gott. Størsti parturin býr í egnum húsum, kemur runt í egnum bili og eru sjálvhjálpin í gerandisdegnum. Bert 9% fáa heimahjálp. Bert 8% roykja dagliga og uml. 30% drekka rúsdrekka hvønn mánað ella oftari.

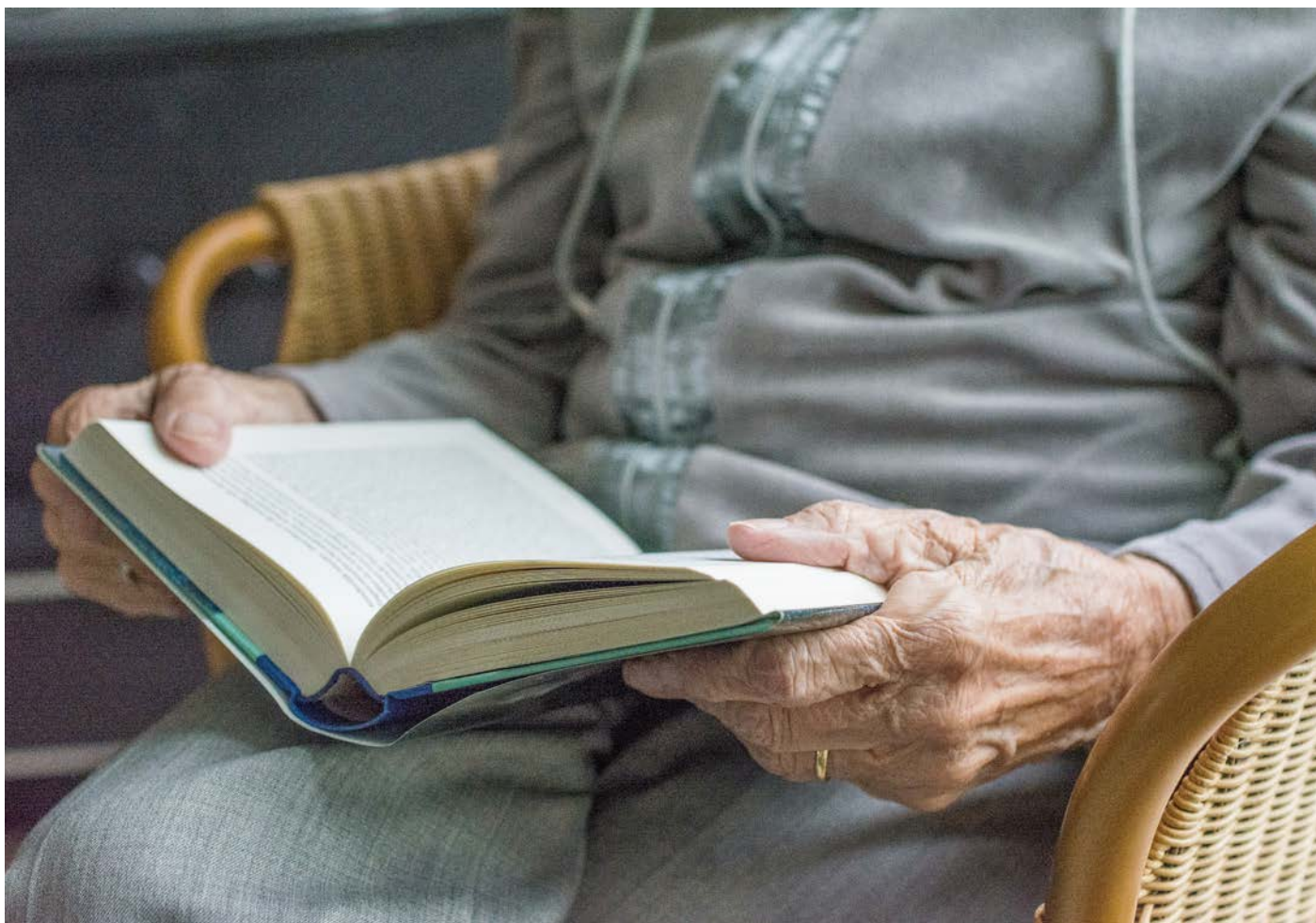
Ymiskt er, hvussu nógv tey eldru í kanninginini røra seg í frítíðini, men 30% siga, at tey røra seg lítið í frítíðini. Tað eru sera fá (8%), sum siga seg ikki hava frítíðaraktivitet yvirhøvur (mynd 1).

Meira enn helmingurin býr saman við hjúnafelaga/sambúgva og umleið ein triðingur hevur

aðrar inntøku enn fólkapensjón og samhaldsfasta, serliga menninir, sum í nógv størri mun enn kvinnur hava lønt arbeiði. Størsti parturin tekur heilivág dagliga (87%), meðan 1/3 hava drúgva sjúku; mest vanligu sjúkurnar eru ov høgt blóðtrýst og høgt kolesterol.

Hyggja vit eftir, hvat tey sjálvi meta um sína heilsu, meta meira enn helvtin, at hon er góð ella sera góð og bert 9% meta, at heilsustøðan er vánalig (mynd 2).

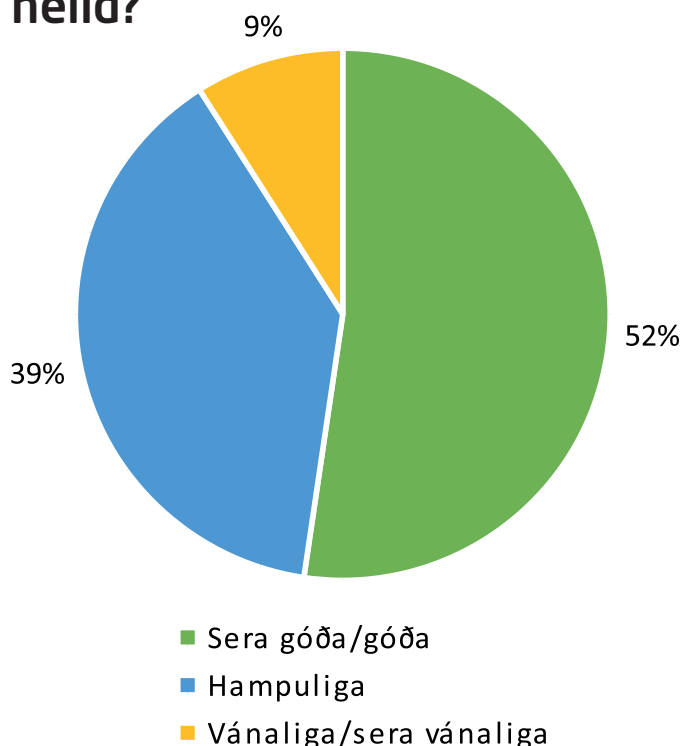
Ein stórir meiriluti sigur seg ongantíð ella næstan ongantíð kenna til vónloysi, angist ella tunglyndi. Tey flestu kenna seg ikki einsamøll og hava dagliga ella vikuliga samband við familju og/ella vinir, grannar o.l. Tey allarflestu brúka fartelesfon (86%) sum samskiftisamboð og helvtin eisini teldu. Spurd, hvat skal til fyri at vera heima sum longst, sigur næstan helvtin, at avvarðandi skulu vera í nánd og ein triðingur at heimahjálp/heimasjúkrarøkt skal til og meira

enn helmingurinn ynskir at fáa hjálp veitta í egnum heimi, um tey gerast óhjálpin í framtíðini.

So samanumtikið er myndin vit síggja av teimum eldru góð fyri tey flestu. Men har er ein bólkur, sum er verri fyri á ymiskar mátar. Men vit mugu hava í huga, at kanningin kanska gevur eina sindur betri mynd enn veruleikin er, tí luttøkan millum teir elstu aldursbólkar var nakað minni enn millum hinar bólkar, tikið í mun til fólkatalið í hesum aldursbólki, og vit kunnu vænta, at tey, sum eru verri fyri, ikki hava verið før fyri at luttaka.

Mynd 2. Hvussu metir tú tína egnu heilsustøðu at vera sum heild?

KRINGLA

Tekstur: Beate L.Samuelsen

Tilfar:

- 375 gr. hveitimjøl
- 50 gr. sukur
- um. 1,5 dl. mjólk
- 1/2 tsk. (1 gr.) kardemumma
- 1 egg
- 25 gr. ger
- 200 gr. margarin

Fylla:

- 25 gr. knústar mandlur
- 40 gr. flormelis
- 50 gr. margarin

(1 pískað egg verður smurt omaná kringluna, áðrenn hon fer í ovnin).

Mjólkin skal verða flógv og stoytast í eitt ílat. Koyr gerina í og rør eitt sindur, so gerin verður upployst.

Stoyt mjøl, sukur, kardemummu, egg og margarin í ílatið við mjólkini og gerinum. Elt alt tilfarið saman, so deiggið verður lætt at fáast við.

Legg deiggið á mjølstroytt borð og rulla tað avlangt út við eini køkurullu.

Nú skalt tú smyrja fylluna, sum er rørd væl og virðiliga saman, omaná avlanga deiggið á borðinum.

Síðani skalt tí deila deiggið í tríggjar avlangar álir, sum verða rullaðar saman sum ein roulada.

Tær tríggjar álirnar verða flættaðar saman og lagdar á eina væl smurda bakiplátu og formaðar sum ein kransur. Kransurin (kringlan) verður settur onkra staðni, har eitt sindur av hita er. Legg eitt viskustykki omanyvir, meðan kringlan veksur til tað dupulta. Tað tekur eina góða løtu, kanska einar 45 minuttir.

Smyr kringluna við pískaða egginum og stroy knústu mandlurnar omaná hana.

Tendra bakarovnin og set hitan uppá 225 hitastig. Tá hitin er rokkin, skal kringlan setast í ovnin á mið-hillina og bakast í uml. 20 minuttir.

Tað hevur stóran týdning, at hitin er hin rætti, tá kringlan fer í ovnin.

Nakrir tankar nú eg nærkist pensjónsaldri

Nú arbeiðslívið er farið aftur um, og pensjónsaldurin stendur fyri framman, síggi eg eitt føroyskt samfelag, har nøkur fólk eru ovurrík, tey flestu hava nóg mikið til lívsins uppihald og reiðiliga tað, meðan alsamt fleiri mugu søkja sær hjálp frá Reyða Krossi til mat og klæði. Hetta er ósømiligt fyri eitt so ríkt samfelag. Tráanin eftir ríkidømi hevur rættiliga fingið fastatøkur á nógvum føroyingum, meðan tað góða gamla føroyska sosiala forstálsi og hjálpsemi spakuliga fánar burtur.

Tekstur og myndir: Jákup Andreasen

Stórar broytingar eru hendar í umstøðunum hjá teimum eldru og gomlu frá teirri tíðini, eg minnst frá mínum uppvøkstri. Tá var heilt vanligt, at tey gomlu fluttu saman við familjuni hjá onkrum av børnunum, ella okkurt av teirra børnum flutti inn til teirra at búgva saman við síni familju, tá tey gomlu ikki kláraðu seg longur.

Tí hildu vit tað verða heilt náttúrligt, tá omma og abbi á Trøllanesi fluttu inn til foreldur míni í Klaksvík at búgva miðskeiðiðs í 1960-unum, og at tey búðu har restina av lívinum. Abbi doyði í 1973 og omma í 1991. Har vóru tey virkin og ein náttúrligur partur av húsarhaldinum. Abbi rakti línur í línuleypi, tá pápi róði út við maskinbáti, og annars rippaði hann húkar, tá onki annað var at takast við. Omma bant skipstroyggjur at selja og setti døgurðan út á, so tað var klárt at eta, tá vit børn og foreldrini komu heim til døgurða.

Her sita Elspa og Óli Wolles, omma og abbi mín á Trøllanesi og nappa ull

Vit børn hildu hetta verða í fínasta lagi, tí tað var altíð onkur heima, tá vit komu úr skúla, og í grannahúsunum var støðan júst tann sama. Har búðu eisini foreldrini hjá manningum umframt onnur skyldfólk í familjuni. Eg minnst onki til, at nakað ellis- ella røktarheim var í Klaksvík tá, men Ellisheimið í Havn kom longu í 1935.

Eg handaði nøkur hundrað prógv tey 31 árin, eg var skúlastjóri á Fiskivinnuskúlanum í Vestmanna, men eg havi ikki neyva talið. Her er tað Margit Durhuus í Vestmanna, sum fær prógv fyri trý ára yrkisgymnasiala útbúgving í 2008

Henda tíðin, tá fleiri ættarlið búðu undir somu lon, er farin, og hon kemur ongantíð aftur. Vit, sum nú gerast eldri, mugu roynd at klára okkum sum frægast, og um vit gerast minnisveik og óhjálpin, mugu vit vóna, at kommunala bú- og heimatænastan hevur eitt tilboð til okkara.

Stutt um mína bakgrund

Støðan hjá okkum, sum nú eldast, kann verða so ymisk alt eftir, hvussu lívið higartil hevur lagað seg. Sjálvur havi eg livað lívið við fullari ferð, uttan at geva mær far um so nógv annað enn arbeiði og gerandisuppgávur, sum hjá

teimum flestu. Men hvussu hevur lívsleiðin ført meg higar, har eg eri nú?

Eg hevði ein góðan uppvækstur í Klaksvík, sum fór við spæli, skúlagongd, eging og útróðri. Um sumrini ferðaðist eg ofta hjá familju í Kalsoynni, har eg lærði bygdarlívið at kenna. Eg setti stóran prís upp á tey eldru í familjuni, sum eg vaks upp saman við.

Eg fór á studentaskúla sum 16 ára gamal, sum ikki var so vanligt hjá útróðrar- og arbeiðara-børnum í 1960unum. Tó bleiv hetta meira vanligt seinni í sjevtiárunum. Tá eg var liðugur við studentaskúlan, royndi eg meg sum blaðmann í eitt hált ár, áðrenn eg fór til Danmarkar at lesa.

Eg byrjaði at lesa lívfrøði á lærda háskúlanum í Keypmannahavn sum 20 ára gamal, haðani eg tók kandidatprógv í 1984.

Eitt ár av lestrinum tók eg við lærda háskúlan í Tromsø, har eg las fiskivinnufak, sum høvdu mín stóra áhuga. Eftir lestin tók eg námsfrøðiútbúgving, har eg lærði at undirvísa næmingum á studentaskúlastigi.

Heimafturkomin í 1985 flutti eg til Havnar at búgva og arbeiði eitt stutt skifti á Fiskirannsóknarstovuni. Seinni í 1985 varð eg settur í fast starv í Útvarpinum at skipa eina nýggja útvarpssending, sum vit nevndu Fiskivinnutátturin. Hetta var ein ógvuliga spennandi tíð í føroyskari fiskivinnu. Tvey ár seinni fekk eg eina dóttir, sum er mítt einkarbarn.

Tann færoyska náttúran er vøkur bæði á sumri og á vetri Her eri eg staddur við Dalá beint norðanfyri Leynavatn, har skýggini speglast í ánni.

Í 1989 varð eg settur stjóri á nýstovnaða Fiskivinnuskúlanum í Vestmanna, hagar eg flutti at búgva í 1990, og har eg framvegis búgvi. Eg røkti starvið sum skúlastjóri og lærari næstu 31 árin, men tá eg var farin um tey 64 árin, helt eg, at tíðin var komin at gevast.

Árin frá 1989 til og við 2019 fóru í høvuðsheitum til at loysa arbeiðsuppgávur, og eg gav mær ikki nógv far um at hava eitthvørt ítriv við síðuna av.

Meðan eg havi verið fult virkin í arbeiðslívinum, havi eg ikki hugsað so nógv um mína egnu

støðu. Eg eri einsamallur í húsi, og tað havi eg verið síðan 2010, tá mín sambúgvi doyði knappliga, sum eg búði eg arbeiðdi saman við í 20 ár. Hetta ger meg sjálvsagt ógvuliga sárbaran, um heilsustøðan versnar.

Umskifti til eina tilveru sum pensjónist

Eg havi ongantíð sett mær ávís mál í lívinum ella lagt ætlanir fyri at røkka ávísimum málum. Onkuntíð havi eg sagt eitt sindur í spølni, at tað eri ikki eg, sum havi livað lívið, men lívið, sum hevur livað meg. Eg havi helst eitt sindur bláoygt hildið mítt arbeiði verið so krevjandi, at eg

Ikki havi givið mær stundir til nógv annað afturat vanligum gerandisuppgávum. Treyðugt so, – eg havi skrivað eina bók um familjuna hjá mammu míni á Trøllanesi, eg havi lisið nógv, havi dámað væl at lurta eftir tónleiki og at ganga túrar í náttúruni.

Og hvar er tíðin so farin, síðan eg gavst sum skúlastjóri? Umframt tær vanligu gerandisuppgávurnar, havi eg gingið nógv úti í náttúruni, tá veðrið hevur verið nøkulunda. Eg havi tikið nógv myndir, og tær frægastu havi eg víst á sosialum miðlum. Eisini havi eg skrivað tekstir til gamlar myndir í Norðoyggjum, sum eg havi lagt út til almenningin.

Sum komandi pensjónistur ætli eg ikki at binda meg ov nógv til krevjandi fastar uppgávur, tí hetta havi eg gjørt í ríkilig mót í mínum arbeiðslívi. Heldur vil eg sjálvur avgera, hvat dagar, vikur og mánaðir skulu brúkast til. Eg havi sett mær fyri, at eg skal út í náttúruna at ganga hvønn dag, tað viðrar. Eisini ætli eg mær at gera eitthvørt hvønn dag, sum antin gleðir meg ella onkran annan. Hetta nýtist ikki at hava so nógv upp á seg, men bara okkurt smávegis.

Frá ungum árum havi eg havt tann ringa vana at skunda mær, og eg havi verið heppin, at eg ikki havi fingið álvarsligan skaða av hesum seinnu árinum. Tí havi eg sett mær fyri, at tað er onki, sum eitur at skunda mær í framtíðini. Sjálvt um eg ikki ætli at binda meg ov nógv til fastar uppgávur, so havi eg gjørt av at fara aktivt inn í arbeiði til frama fyri livikorini hjá pensjónistum. Ágangurin á pensjónir og

pensjónistar fer at harðna næstu árinum, og tí mugu allar góðar kreftir standa saman um at halda tær.

Hesin ágangur er longu byrjaður.

Fyrr í ár frættu vit, at stýrið fyri VEKS-samtakið hevur ásett fleiri ómaksgjöld til tey at gjalda, sum hava brúk fyri tænaðum frá samtakinum. Og stutt eftir summarfrítíðina frættist, at landsstýrismaðurin í almannamálum ætlar at loyva kommunum at hækka øll gjöld fyri umlætting, fyri at bógva á ellis- og røktarheimum og fyri heimahálp. Bankarnir byrjaðu við at klípa og klóra burturav hjá kundunum við sonevndum ómaksgjöldum, og nú er líkt til, at sama skipan fer at breiða seg til eldraðkið.

Nakrir dreymar og ynski

Sum øll onnur havi eg mínar dreymar og ynski bæði fyri meg sjálvum, men eisini fyri øll hini, sum eru komin væl til árs. Mítt fremsta og størsta ynski er at hava eina góða heilsu, soleiðis at eg kann verða virkin og klára meg sjálvum sum longst.

Nógv eldri fólk eru bangin fyri einsemi móti endanum á lívinum. Tí vóni eg, at hvørki eg ella onnur eldri koma at sita einsamøll og óttafull og meira ella minni óhjálpin kring landið.

Tey flestu eldru vilja helst bógva heima hjá sær sjálvum sum longst, men hjá nógvum kemur ein dagur, tá hetta ikki longur ber til. Tá skuldi tað verið ein mannarættur, at eitt pláss á røktarheimi ella líknandi stendur klárt, so avvarðandi ikki verða plágað av ringaru samvitsku.

Nógvir eldri færoyingar búa einsamallir hvør í eignum húsum. Hetta er bæði ópraktiskt og dýrt fyri tann einstaka. Tí vóni eg, at onkur finnur útav at gera skipaðar búfelagsskapir til eldri við sjálvstøðugum búeindum, har eini 8-10 fólk kundu búð í sama felagsskapi. Hesi kundu hjálpt hvørjum øðrum eftir evnum og førimumi, so tann einstaki kann klára seg sum longst uttan almenna hjálp og stuðul.

Í løtuni manglar arbeiðsmegi allastaðni bæði í Føroyum og í grannalondunum, men nógvir pensjónistar aftra seg við at arbeiða parttíð, tí mótrokning í pensjónini byrjar longu, tá ársinntøkan er komin upp á 45.000 krónur. Um mótrokningin í pensjónini varð linkað ella heilt tikin av, hevði tað neyvan merkt so nógv fyri landskassan, tí pensjónistar rinda skatt av arbeiðsinntøku. Hetta hevði givið meining bæði fyri samfelagið, men ikki minst fyri nógv arbeiðspláss og einstaka pensjónistin, sum fegin vil arbeiða.

Avbjóðingar hjá okkum eldru

Fyrr í ár eru fleiri búskaparfrøðingar komnir við úttalilsum, sum benda á, at komandi pensjónistar mugu bota fyri, at vit eldru gerast alsamt fleiri í tali. Samstundis er minkandi áhugi at útbúgva seg og arbeiða innan velferðartænastur.

Vit hava hoyrt um fleiri avvarðandi, sum eru komin í neyð, tí ongin er at taka sær av teirra nærmastu, sum eru óhjálpin á ein ella annan hátt. Eisini hava vit hoyrt søgur um, at hóast stovur standa tómar á røktarheimum, so ber ikki til lata eldri og óhjálpin fáa plássini, tí ongin sækir størvini, sum verða lýst leys. Hetta er

Eg eri so heppin at eiga ein 92 ára gamlan pápa, sum higartil hevur klárað seg einsamallur í eignum húsum við eitt sindur av hjálp frá avvarðandi og heimatænastu

støðan, sjálvt um fólk standa á einum akuttum bíðilista.

Íkomna støðan er ikki nýggj og fer bara at versna, sum frálíður og versna skjótt. Í fjør gjørði Búskaparráðið greitt, at næstu árin fara fleiri hundrad starvsfólk at mangla innan eldra- og umsorganarøkið, um onki verður gjørt.

Í mínum egna ættarliði er eitt stórt tal um fólki, sum verða røktarkrevjandi næstu árin. Fleiri í hesum ættarliði gerast heilt gomul, tí framstig innan heilsuøkið og eitt vælvirkandi sjúkrahúsverk hava syrgt fyri okkara heilsustøðu. Men er tað rímiligt, at vit skulu óttast fyri at gerast gomul, sum útlitini eru í løtuni? Nei, tað er ikki rímiligt!

Dømini, vit hava hoyrt og sæð, vísa greitt, at allir myndugleikar vaska hendur og vísa til annan myndugleika, sum heldur ikki veit nakra loysn. Tí má støðan loysast politiskt, sjálvst um tað tekur langa tíð at vanda skútuni.

Útbúgvingarmøguleikarnir hjá umsorganar- og røktarstarvsfólki mugu økjast og bætast, lønin má hækka og arbeiðsumstøðurnar betrast, og tey, sum hava brúk fyri starvi fulla tíð, mugu fáa henda møguleika.

Hetta er tað mest grundleggjandi, men helst eru tað onnur viðurskifti, sum eisini mugu fáast upp á pláss.

Danska stjórnin hevur ásannað sama trupulleika og arbeiðir við ætlanum um at løna umsorganar- og røktarstarvsfólki ein part av útbúgvingartíðini.

Eg sakni eina kraftmikla rødd, sum verjir áhugamálini hjá teimum umleið 10 prosentunum av føroyingum, sum liva í fátækkraváða og annars teimum veikastu í samfelagnum. Í dagsins politisku skipan sær tað út til at vera hugaligari at verja áhugamálini hjá teimum, sum hava

ovmikið frammanundan enn hjá teimum, sum hava minst.

Eg fari at enda við fyrsta ørindi í sanginum “Av lívinum lítið tú lærði”, sum Steingrím Niclasen yrkti, og sum Gunnar Justinussen hevur gjørt lag til og syngur so meistarliga:

“Av lívinum lítið tú lærði,
um ikki tú lærði tað,
næstanum hond at rætta,
áðrenn hann bønandi bað”.

ETIKKUR OG VÆLFERÐARTØKNI

7. JUNI 2022

Av og á kann tað kennast sum Big Brother heldur eitt vakið eyga við okkum

Tekstur: Beate L. Samuelsen

Fylgt verður við tær

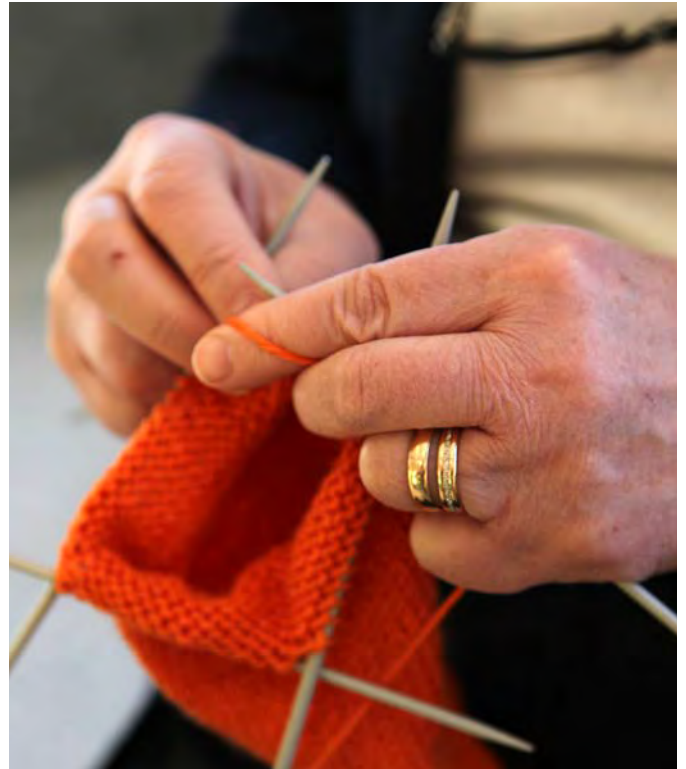
Sum ungur hugsar man ikki so nógv um aldur-dómin, ella tað at gerast pensjónistur.

Man hevur annað at hugsa um. Hús og heim, arbeiði, mann, konu, børn og ikki minst at fáa fíggjarligu endarnar at hanga saman. Lívið sum pensjónistur liggur so langt úti í framtíðini, at tað tímir man ikki so slettis ikki at hugsa um. Alt koyrir við full speed á kassan.

Harragud. Alt hatta við pensjónistalívinum kann bíða. Tað er góð tíð til tað.

Áðrenn tú veitst av, er dagurin, sum lá so langt úti í framtíðini, komin. Tú ert vorðin pensjónistur og stendur á gáttini til eina heilt nýggja tilveru. Alt verður vent á hævdið.

Well. Hvat nú? Gerandisdagurin verður ein annar, og tú skalt liva av pensjónini, henni, sum tú upprunaliga skuldi spara upp til. Røkkur hon? Ja, hjá summum, ikki hjá øllum.

Nøkur hava fyrireikað seg til tilveruna seinni í lívinum. Men verri enn so øll. Og orkar tú sum pensjónistur nú tað sama í dag sum í gjár? Neyvan.

Blóðtrýstið er knappliga í hægra lagi. Tað skilur tú ikki. Tú hevur ongantíð feilað nakað. Hevur gingið langar túrar, svomið nakrar ferðir um vikuna, gjørt fimleik, yoga o.s.fr.

Kolestorolið er eisini í hægra lagi. Tað sigur læknin. Og so hevur tú lyndi til sukursjúku. Eyguni eru farin at bila, og familjan sigur, at tú eigur at fáa tær hoyriapparat.

Húsini eru knappliga í stórri lagi. Hvat kanst tú gera fyri at lætta um gerandisdagin?

Heimahjálpi vilt tú absolutt ikki hoyra talan um. At fáa fremmand fólk inn í húsið? Skulu onnur hjálpa tær at lata teg í? Lata teg í sokkar ella hosur? Koyra teg í bað? Ikki talingur um.

Tú hevur fingið ilt í ryggini í seinastuni við at sleipa runt við dustsúgvaranum. Hann er knappliga vorðin ov tungur. So heldur investera nakrar krónur í ein av hesum nýmótans rhombum, sum dustsúgva, vaska gólv og teppir, meðan tú við uppvørpu lesur í eini bók ella hevur sjónvarpið foor frá, so alt grannalagið er um at kvalast av larminum.

**Blóðtrýstið er
knappliga í hægra
lagi. Tað skilur tú
ikki. Tú hevur
ongantið feilað
nakað.**

Balancen er farin at bila. Tú skinklar eitt sindur. Er eitt sindur ósikkur á beinunum. Dettur á kæksgólvinum. Brýtur annað beinið. Ella tú fer uppá ein krakk at taka okkurt á ovastu hill í kæksskápinum. Tað fer at mala fyri tær. Áðrenn tú veitst av, liggur tú á gólvinum. Har reyk onnur mjódnin. Tú sleppur ikki upp aftur. Alt hetta hendir inni hjá tær sjálvum.

Tá er gott at hava móguleikan at fáa hóskandi hjálptól at lætta um í gerandisdegnum. Alt tað – og meir aftrat – kanst tú fáa á Hjálptólamiðstøðini. Tú kanst fáa eitt slag av ávaringartólið um armin, sum tú trýstir á, tá tær tørvar snarhjálp. Neyvan hevði tú eitt slíkt, tá tú datt fyrstu ferð. Heldur ikki aðru ferð.

Stoltleikin hjá tær forðar tær í at biðja um eitt slíkt tól. Tað rakar ongan, at tú var eitt sindur áhaldsin ella klossutur.

Fyri at fáa fatur á hesum og øðrum hjálpartólum, skal søkjast um tað. Skjøl skulu útfyllast av øðrum instansi. Við øðrum orðum: Onnur skulu gera av, hvat er best fyri teg. Tú fært hjálpartólið, tær tørvar.

Fyri einki. Sjálvandi. Tú hevur í veruleikanum longu goldið fyri hjálpina umvegis skattin. Úrvalið er stórt.

Vit hoyra javnan frá fólki, at tað tekur ov langa tí frá tí, umsóknin um hjálptól er send, til brúkarin fær tað.

Sum pensjónistur kundi tú hugsa tær sjálv/ur at valt út hóskandi hjálptól fyri at lætta um har heima og harvið vera sum longst við hús og ikki noyðast á ein stovn at búgva. Tann móguleikin er avmarkaður, tí Hjálptólamiðstöðin er ikki ein handil, har tú bara kanst fara inn at keypa hjálpartólið, tú kundi hugsa tær. Alt har fæst bara til láns. Sum brúkari sakna vit nærri upplýsingar og kunnleika um stóra úrvalið. At tað í okkara landi einans er ein handil, ið selur hjálpartól, eru tað tey fægstu, ið vita. Hann er á Skála, er mær fortalt.

Nógvir pensjónistar hava tað gott og hava onga hjálp fyri neyðini. At orkan ikki er hin sama sum fyrr, er ein sannroynd. Tá so okkurt orðið fellur, um, at tú kanska átti at fingið tær eina vaskihjálp, onkran at sláa plenuna fyri teg ella at tú átti at selt húsini og fingið tær eina minni íbúð, kann tað í summum førum kennast, sum onnur koma ov tætt at tær. Tey traðka yvirum tíni mørk, hóast góðu ráðini verða søgd í bestu meining.

Ein hending kann knappliga føra við sær, at tú kemur undir kategoriina "almanna-klientur", nakað, sum tú aldrin í verðini hevði ætlað tær. Tú hoyrir hvønn einasta dag um onkran, tú kennir, ið hevur fingið ein blóðtøpp ella er raktur av onkrum, ið ger, at viðkomandi hevur fingið eitt brek av onkrum slag.

Hetta kann uttan ávaring raka meg ella teg um ein tíma, í nátt ella í morgin. Hvussu kennist hetta?

Hetta eru tankar, sum tú sum pensjónistur

helst vil sleppa undan at hugsa um. Men vit sleppa neyvan øll undan at verða noydd at taka støðu til tað, um okkurt keðiligt hendir okkum.

Eitt modernað samfelag sum okkara eigur ikki at sleppa nøkrum upp á fjall. Men hvar er markið? Har er einki frámerki, sum sigur: Hertil og ikki longur. Tú kennir tað. Tað ger tann, sum tú tosar við, ikki.

Eitt dømi er hetta við samleikanum, vanganum, peningastovnum o.l., sum í veruleikanum skal verða lætt, einfalt og nemt at fáast við, men sum fyri nógvar pensjónistar er ein frumskógur at finna runt í og minnast til. Pensjónistar kenna seg kroystar upp í ein krók av øðrum, sum halda eyguni við okkum. Tað er bæði gott og ikki.

Bara tað at taka pening út kann fyri ein pensjónist tykjast sera mannminkandi. Tú skalt standa rætt uttanfyri diskin og svara, hvat ein sum tú ætlar brúka peningin til. Pening, sum tú sjálv/ur eigur.

Í sinnismuni fært tú teg ikki at siga, at hann skal brúkast uppá ein rukkutúr.

Sum pensjónistur kennir tú tað, sum tað er Big Brother, ið heldur eitt vakið eyga við, hvat tú gert og hvar tú fert, eisini ta síðstu longu ferðina.

Alt verður skrivað upp av tí almenna.

Beate L. Samuelson, forkv.

Landsfelag Pensjónista

Ráðstevna um støðuna á eldraøkinum

Ráðstevna var í Norðurlandahúsinum 15. mars 2022, har støðan á eldraøkinum varð viðgjørð frá nógvum ymiskum síðum. Høllin í Norðurlandahúsinum var fullsett, so áhugin var stórur.

Tekstur og myndir: Gunnleyg Durhuus

Eldraráðini í Føroyum saman við Landsfelag Pensjónista skipaðu fyri ráðstevnuni við heitinum: **Støðan á eldraøkinum**. Ráðstevnan viðgjørði umstøðurnar sum heild hjá eldri fólki, bæði heimabúgvandi og á røktarheimum, framtíðarætlanir hjá kommununum og starvsfólkatrotið, ið er á økinum í lýtuni.

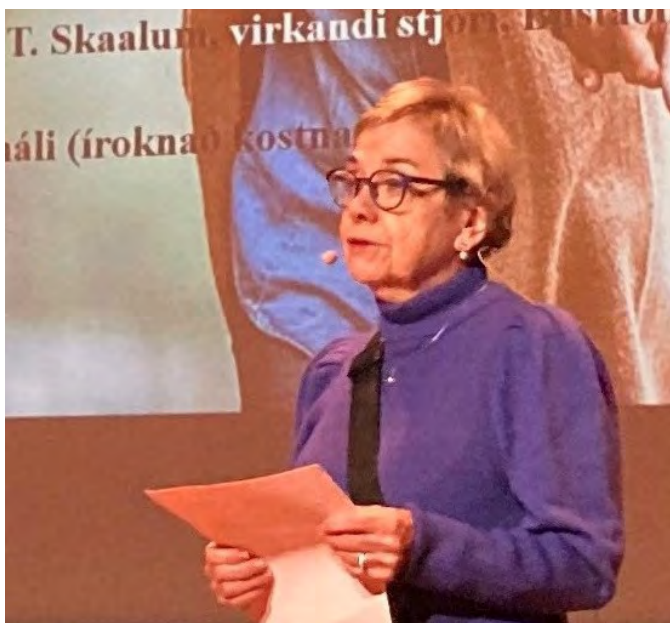
Ráðstevnan byrjaði við, at forkvinnan í Landsfelag Pensjónista, Beate L. Samuelsen, bjóðaði vælkomnin og greiddi frá endamálinum við ráðstevnuni og at ynskilligt var, at lýsa støðuna so breitt og viðkomandi sum gjørligt.

Sólvit E. Nolsø, landsstýrismaður í almannamálum, setti ráðstevnuna. Landsstýrismaðurin gleddist um, at eldra- og pensjónistafeløgini

Sólvit E. Nolsø, landsstýrismaður í almannamálum setti ráðstevnuna.

eru sera virkin. Stóra trotið á arbeiðsmegi er ein stór avbjóðing í løtuni, har vit mangla útbúgvinn starvsfólk. Hetta verður tikið í størsta álvara, har arbeitt verður við at fáa fleiri útbúgvinn fólk

til økið. Hann takkaði fyri, at Landsfelag Pensjónista saman við eldraráðunum í Føroyum skipa fyri eini tílíkari ráðstevnu, sum varpar ljós á átroðkandi mál innan eldraøkið.

Myndugleiki og uppgávur hjá eldraráðum

Julianna Klett frá Eldraráðnum í Tórshavnar kommunu greiddi frá, hvønn myndugleika og uppgávur eitt eldraráð hevur. Eldraráðini eru fólkavald. Hon var av tí áskoðan, at eldraráðini hava alt ov lítlar ella ongar heimildir og virka sum ein ráðgevandi eind hjá bý- og bygdar- ráðum. Eldraráðið í Tórshavn hevur lagt ymisk uppskot fram fyri býráðið, og eru ábøttir gjørdar ymsa staðni í býnum, soleiðis at eldri m.a. hava betur ferðslumøguleikar.

Margreta í Buð frá Eldraráðnum í Norðoyggjum greiddi frá eldralógini hjá Løgtinginum og segði, at eldralógin so avgjørt hevur tørv á eini eftir- metan. Í lógini verður sagt, at kommunurnar kunnu veita tilboð til heimabúgvandi eldri. T.v.s. at tær kunnu eisini lata vera við at hava nakað tilboð. Til tey, ið hava brúk fyri eldrabústøðum ella røktarheimspláss, eru ongi krøv í lógini, einans at kommunur kunnu veita búpláss. Kommunurnar taka avgerð um tilboð og hava eftirlit við sær sjálvari. Hetta ger, at tað er sera ymiskt, hvat kommunurnar bjóða.

Julianna Klett frá Eldraráðnum í Tórshavnar kommunu greiddi frá, hvønn myndugleika og uppgávur eitt eldraráð hevur

Marjun Poulsen, fysioterapeutur og M.Sc. í heilsuvísindum.

Tænastan á eldraðkinum og framtíðarhugsanir

Marjun Poulsen greiddi frá, hvussu týdningarmikið tað er, at kunna veita neyðugar tænastru so tíðliga sum gjørligt, soleiðis at tey eldru kunnu verða búgvandi í egnum heimi so leingi sum gjørligt. Eisini legði hon dent á, hvussu týdningarmikið tað er, at ein sjálvur hugsar um, hvat hevur týdning fyri ein, tá ein skal pensjón-erast. Tað skal vera ein sjálvur, ið tekur avgerð, meðan ein er førur fyri tað soleiðis, at ein fær tað pensjónistalív, ið ein ynskir. Í dag er tað ymiskt frá kommunu til kommunu hvørjar tænastru, tær kunnu veita. Í framtíðini skulu vit saman við kommununi avgera, hvat er týdningarmikið fyri ein.

Hjálpartól og tækni er ein neyðugur partur at taka í nýtslu í størri mun enn í dag, eisini fyri at hjálpa uppá starvsfólkatarvin.

Avvarðandi eru sum oftast ein týdningarmikil partur fyri, at ein kann blíva búgvandi heima, og

Eyðun Christiansen, stjóri í Kommunufelagnum

Allan T. Skaalum, umsitingarleiðari, frá Bústøðum

tað vísir seg, at tað ofta eru kvinnurnar, ið taka hendan leiklut á seg.

Tænastan á eldraðkinum og starvsfólkatrot

Eldraðkið varð yvirtikið av kommununum í 2015, og er økið skipað sum 8 kommunal samstørv.

Tað eru í dag 1.162 starvsfólk og 645 búfólk á eldraðkinum. 27% av teimum, ið eru yvir 80 ár, hava møguleika at fáa búpláss.

Starvsfólkatørvurin er tann stóra avbjóðingin í dag, og tá eindirnar eru lutfalsliga smáar, krevur tað fleiri starvsfólk.

Í Føroyum mangla vit tilboð um eldravinarligar íbúðir, soleiðis sum man hevur í øllum grannalondunum. Tá verður røktarheimstørvurin ikki líka stórur, tá ein hevur møguleika at flyta úr sethúsunum, ein býr í, og sum eru óhóskandi, um man t.d. er rørlutarnaður.

Frameftir verður neyðugt at raðfesta upp-gávurnar meira innan eldraðkið. Hvat skal tað almenna gera, hvat skulu avvarðandi taka sær av og skulu vit hava sjálvboðin eisini.

Spurningurin er, um tað almenna frameftir kemur at hava møguleika fyri at fígga eldraðkið, sum vit kenna tað í dag. Skulu vit komandi pensjónistar rinda meira fyri tænastrnar?

Bústaðir til eldri

Bústaðir til eldri er eitt afturvendandi mál, sum tørvur hevur verið á í nógv ár. Allan T. Skaalum frá Bústøðum, greiddi frá teirra ætlanum tey næstu árin. Sambært hesum ætlanum er ein vón um, at tað fara at verða bygdur fleiri bústaðir, ið eru hósandi til eldri og rørlutarnað fólk, ið ikki orka at sita í einum stórum húsum.

Trot á arbeiðsmegi á eldraðkinum og útbúgving av starvsfólki

Mary Antonsdóttir, forkvinna í Heilsuhjálpara-felagnum, og Bingerð H. Fossagil, forkvinna í Heilsurøktarafelagnum, tosaðu um trot og um útbúgving av starvsfólki. Fyri at fáa fleiri til hesa útbúgving er ein móguleiki, at næmingar-nir fáa løn undir útbúgving. Nógv ilskast inn á, at skúlin liggur í Suðuroy, men hon er av tí áskoðan, at ikki er rætt at flyta ein vælvirkandi skúla.

Fyri 10 árum síðan var ein rapport gjørd, ið vísti, at tað fór at verða trot á starvsfólki innan eldra-ðkið. Politikararnir hava ikki tikið hesa ávaring í álvara, hóast tað nú verður sagt, at ein nýggjur heilsuhjálparflokkur skal takast inn í Hovi.

Mótrokning av pensjón í samband við arbeiði

Heri Petersen, fulltrúi í Almannamálaráðnum, greiddi við tølum og grafum frá, hvussu ein verður mótroknaður í fólkpensjónini, tá ein arbeiðir. Av tí at pensjónsnýskipanin frá 2020 býtir fólkpensjónistar upp í tveir bólkar, føddir áðrenn og aftaná 1953, er tað ymiskt, hvussu mótrokningin rakar.

Ingeborg Vinther, næstforkvinna í Landsfelag Pensjónista

Eftirlit á røktarheimum

Ingeborg Vinther, forkvinna í Pensjónistafelagnum í sunnari helvt av Suðuroy, fýltist á, at tað ikki í nakrari lóg stendur, at eftirlit skal vera á røktarheimum og sambýlum. Tað stendur, at tað eru kommunurnar, ið hava eftirlit á eldra-ðkinum, t.v.s. tær hava eftirlit við sær sjálvum. Hetta merkir, at tað er onki eftirlit við røktarheimum og eldrasambýlum. Eisini stendur í lógini at samstarvsráð skal verða í hvørjum kommunala samstarvsøki, men tað er heldur ikki sett í verk í øllum økjum.

Lógin er helst skundað ígjøgnum, og heitti hon á landsstýrismannin, at taka lógina til viðgerðar og hava umboð fyri Landsfelag Pensjónista og eldraráðini við í viðgerðini. Tað er týðningarmikið, at fólk á røktarheimum fáa góðan mat, fáa tilboð um venjingar og hava móguleika at luttaka úti í samfelagnum.

Rapport:
Heilsustøðan hjá teimum eldru 75+

og betri venjingartilboð til tey eldru, soleiðis at tey kunnu verða búgvandi í egnum heimi sum longst. Tey, ið ikki kunnu búgva heima, skulu hava møguleika at fáa hóskandi røktarheimspláss ella líknandi tilboð. Fyri at fáa fleiri starvsfólk, er neyðugt við betri útbúgvingarmøguleikum til eldraekið.

Heilsustøðan hjá teimum eldru 75+

Maria Skaalum Petersen, granskari, greiddi frá verkætlanini um heilsustøðuna og gerandisdagin hjá teimum, ið eru 75 ár og eldri, ið Landsfelag Pensjónista hevur latið gjørt við fíggjarligum stuðli frá Sjúkrakassagrunninum.

Yvirskipað kann sigast, at tey eldru í Føroyum hava tað gott. Tey flestu hava gott samband við familju og vinir. Eisini eru nógvir virkin innan ymiskt frítíðarvirksemi. Rapportin, ið er gjørd

Ætlanir hjá bý- og bygdaráðum innan eldraekið

Borgarstjórnir Karl Johansen, Klaksvíkar kommuna, Heðin Mortensen, Tórshavnar kommuna, og Bjarni Prior, Vága kommuna, greiddu frá, hvørjar ætlanir teirra kommunur hava.

Allir borgarstjórnir søgdu, at teir vilja útvega fleiri eldraíbúðir, betri tænastrur, heilsumenning

Frá vinstri: Óluva í Gong, forkvinnu í Felagnum Føroyskir Sjúkrarøktarfrøðingar. Ása Holm, borgarstjóri í Porkeris kommunu, Katrin Holm, forkvinnu í Eldraráðnum í Tórshavnar kommunu, Eyðfríð Jacobsen, stjóri í Heilsu- og umsorganarfyrisingini í Tórshavnar kommunu, Erhard Jacobsen, formaður í Pensjónistafelagnum og Eldraráðnum í Vágum

um kanninginina, kann heintast hjá Landsfelag Pensjónista, Løkjatún 1, Argir, og liggur eisini á heimasíðuni www.eldri.fo.

Pallborð við evninum: Avbjóðingar og loysnir innan eldraekið

Nógv kjak var um støðuna á eldraekinum, har tann stóri tørvurin av starvsfólki innan heima-hjálpinu og á røktarheimum varð nógv umrøtt. Sagt varð, at alt ov nógv ófaklærd starvsfólk eru innan eldraekið, ið ger, at tað er nógv útskifting, og blívur tað tá sera strævið hjá teimum, ið eru eftir.

Ein loysn fyri at bøta um starvsfólkatalið er lønarhækkan og løn í útbúgvingartíðini, soleiðis at fleiri velja at útbúgva seg til hetta yrkið.

Niðurstøða frá ráðstevnuni

Starvsfólkatalið á eldraekinum er ein tann størsti trupulleikin í dag og sum eisini hevir ført við sær, at røktarheimspláss standa tóm.

Ein skjót loysn kundi verið, at fólkapensjónistar fáa møguleika at hava eina arbeiðsinntøku, uttan at tað ávirkar fólkapensjónina. Tað eru

nógvir pensjónistar, ið arbeiða innan eldraekið, men arbeiða ov fáar tímar, tí annars missa teir ov nógv av pensjónini. Í Føroyum kundi man gjørt tað sama sum í Danmark, har ætlanin er at ein pensjónistur frá 1. jan. 2023 kann hava eina óavmarkaða arbeiðsinntøku, uttan frádrátt í fólkapensjónini.

Tað skulu setast í verk fleiri heilsufremjandi tilboð til heimabúgvandi.

Heilsuskúlin í Hovi kundi skipa fyri fjarlestur til tey, ið ikki hava møguleika at fara til Hovs.

Løn undir lesnaðinum

Eisini er neyðugt við lønarhækkan til fakbólknar, ið arbeiða innan eldraekið, so fleiri taka av at arbeiða har.

Byggja fleiri eldraíbúðir, ið ikki eru ov kostnaðarmiklar, soleiðis at tey eldru kunnu flyta úr sínum stóru húsum.

Allir fyrilestrarnir kunnu hoyrast inni á heimasíðuni hjá Landsfelag Pensjónista www.eldri.fo/ tíðindi/eldraráðstevna 15.03.2022

Heilsuskúlin í Hovi

Útferð til Blokhus

Hin 5. juni gjørdur 53 pensjónistar í feløgnum úr Havn, Runavík og Toftum, eina felags útferð til Blokhus í Danmark, við bussi úr Føroyum

Tekstur: Alfred Olsen

Myndir: Jógvan Johansen og Alfred Olsen

Farið var við Norrønu, har morgunbuffét var við í prísinum, og í dýrdarveðri høvdu vit ein fínan túr til Hirtshals, higar vit komu um morgunin 7. juni, og pensjónistum líkt, byrjaði upplivingarferian beinanvegin, tá vit vitjaðu á "Nordsøen Oceanarium Hirtshals" og kundu uppliva hetta fantastiska sjósavnið.

Síðani var farið at keypa inn til dagarnar í Blokhus á Metropol Shopping Center í Hjørring, áðrenn kósir var sett til Blokhus, har vit skuldu halda til í eina viku, í blokkið E og F.

Jógvan Johansen, formaður í Pensionistafelagnum í Havn, Laura Olsen, forkvinna í Eldrafelagnum Nón og Alfred Olsen, formaður í Eldrafelagnum á Toftum.

Mikudagin hin 8. juni kl. 10.00 var farið á útferð til Skagen, og felags fyri allar túrarnar var, at meðan vit koyrdu, so fingur vit eina góða

***Nordsøen
Oceanarium í
Hirtshals***

Blómuparkin Jesperhus

kunning um tey støðini, vit skuldu vitja, frá Jógvan Johansen. Vit skuldu vitja "Den tilsandede kirke" og "Skagens Museum" og Grenen, har Skagerrak og Kattegat møtast.

Hósdagin 9. juni regnaði tað nakað, og tí varð vitjanin í blómuparkini "Jesperhus" broytt til innkeypstúrin í gongugøtuni í Thisted.

Fríggjadagin 10. juni kl. 10.00 var farið á vitjan í blómuparkini "Jesperhus" á Mors.

Leygardagin 11. juni var frídagur, sum var brúktur til at slappa av, nøkur vitjaðu skyldfólk,

meðan onnur fingtu vitjan av skyldfólki, ella vitjaðu vakra urtagarðin "Haven Hune", har heimsins størsta sandslott er bygt, og sum í løtuni er málað við litunum hjá Ukraine.

Sunnudagin 12. juni varð farið í kirkju, Hune Kirke, kl. 9.30, sum er ein gomul hugnalig kirkja, har vit vóru 59 fólk til gudstænastuna, av

***Borðhald
Nordstjernen,
Blokhus***

Mynd av sandslottinum og teimum trimum vísmonnunum

hesum vóru vit 47 færoyingar. Aftaná guds-tænastuna vóru vit boðin til kirkjukaffi í "Laden" sum hoyrir til kirkjuna. Har fingi vit kunning um kirkjuna og ætlaðu renoveringar í kirkjuni. Meðan vit drukku kaffi og prátaðu, skipaðu vit færoyingar fyri eini innsamling, og inn komu góðar 2.700 kr. sum skuldu fara til listaverkini í kirkjuni, og hetta fegnaðist kirkjuráðið um.

Kl. 17.00 vóru vit samlaði til eina frálíka máltíð og eina góða og hugnaliga løtu á "Nordstjernen", sum er ein matstova, ið liggur beint við har vit búðu. Ein góður og frálíkur dagur var komin at enda.

Mynd av einum sum stendur við fætrunum bæði í Skagerrak og Kattegat

Meðan vit sótu og ótu og hugnaðu okkum, kom eg at hugsa um sangin "Når Nordstjernen blinker i det fjerne, da tænker jeg på landet langt mod nord, der har jeg mit hjem og vil så gerne, være der hvor du og mine kære bor".

Kirkjan í Hune

Mánadagin 13. juni kl. 10.00 varð farið ein innkeypstúr til Aalborg, har vit øktu munandi um umsetningin á Aalborg Storcenter henda dagin, og har vit hittu aðrar færoyingar, t.d. X-Factor stjørnuna hjá okkum, Kára Fossdalsá.

Týsdagin 14. juni varð farið frá Blokus kl. 08.00 við bussinum, og kós var sett móti Hirtshals, har Norrøna loysti og setti kós móti Føroyum kl. 11.30.

*Farið varð upp á gólv**Uttanfyri kirkjuna*

Hugni umborð á Norrønu

Hetta kvøldið kl. 18.00 fóru øll til tað kalda borðið, har vit høvdu borðini í bakborð fyri okkum sjálvi og hugnaðu okkum saman og tosaðu um tann áhugaverda og góða túrin, vit høvdu gjørt í felag til Blokhus. Hugnaløtur høvdu verið í teimum ymisku íbúðunum ella á matstovum, ella á Torginum í Blokhus, har varð sungið og farið var "uppá gólv", eins og vit høvdu sungið í bussinum, meðan vit koyrdu og sum stytta um langar koyritúrar.

Mikudagin komu vit á Havnina kl. 17.30 og vit søgdu farvæl og skiltust frá teimum í Havn, meðan vit í Eysturoyinni blivu koyrd til skúlan við Løkin, har vit skiltust og takkaðu fyri ein frálíkan túr.

Øll vóru vit samd um, at fær eitt pensjónistafelag ikki "mannað" ein buss, so er loysnin, at

kontakta onnur pensjónistafeløg, so ferðalagið kann vera "fullmannað" og harvið gera túrin so bíligan sum gjørligt, tá farið verður avstað. Hetta riggar, sjálvt um tað eru fleiri feløg, og aldursmunurin er stóur, sum hjá okkum, har tann yngsta var 50 ár og tann elsta 82 ár.

Tíverri mátti ein fara á sjúkrahús, tá vit komu til Hirtshals, og upphaldið á sjúkrahúsinum gjørdist so drúgt, at viðkomandi ikki kom heim aftur við okkum, tíverri. Ein uggi var, at familjan var har og at viðkomandi hevur tað gott nú.

HEYSTFUNDUR Í NSK 2022

Útlitini til, hvussu berast skal at fyri at styrkja um rættindini hjá eldri fólki í framtíðini, kenna vit ikki enn

Bommersvik hevur eitt hugnaligt hotel- og fundarstað, ið m.a. verður nógv brúkt av forsætisráðharrum.

Tekstur: Beate L. Samuelsen

Myndir: Gunnleyg Durhuus

Landsfelag Pensjónista er limur í NSK (Nordisk Samarbets Komité), sum tvær ferðir um árið hevur fund ymsa staðni í Norðurlondum.

Í heyst var nevndarfundurin hildin 26. og 27. oktober í lítlu svensku bygdini Bommersvik, sum liggur eitt sindur sunnanfyri Stockhólm.

Umframt vanligan nevndarfund, har m.a. roknskapur o.l. varð góðkendur, og roknskaparligu útlitini fyri komandi ár vóru framløgd, vóru tvey seminarium hildin.

Endamálið við seminariunum var, at limirnir í NSK, Føroyar, Ísland, Noreg, Danmark, Finnland og Svøríki, skulu vera við til at rættvísgera fíggarligu vilkorini hjá eldri fólki, og at vit á ein betri hátt enn í higartil, eru fær fyri at útnytta arbeiðsorku okkara í hesum høpi.

Endamálið hjá limafeløgnum í NSK er, at kunna øll lond um hetta og at kunna miðlar um støðuna hjá eldri fólki. Eisini er endamálið, at vit í norðanlondunum stuðla hvørjum øðrum fyri at betra um viðurskiptini hjá pensjónistunum.

Diskriminering og møguleikar

Tað eina seminarið snúði seg um rættindini hjá eldri fólki. Fyrilestrarhaldarar vóru tey trý Apollina Parel frá AGE Platform Europe og limur í felagsskapi innan ST-konventiónina um rættindi hjá eldri, Ann Numhauser Henning, professari í Lund, um diskriminering av eldri og møguleikar teirra, og Alfild Petrén frá PRO Global, sum hevur drúgvur arbeiðsroyndir innan svenska stjórnarkanselið við spurningum um rættindi, og hvussu berast skal at fyri at styrkja um rættindini hjá eldri fólki.

Tað varð nógv tosað um, hvat vit kunnu gera fyri at minkað um aldurdiskriminátiónina, ið øll londini uppliva er sera stór. T.d. í Svøríki verða fólk, ið eru 72+ ikki spurð, tá ymsar spurnar-

kanningar í samband við eldrapolitikk verða gjørdar. Eisini varð lagt fram, at í Føroyum fáa starvsfólk innan tað almenna uppsøgn, tá tey verða 72 ár, meðan hini norðanlondini ikki hava nakað aldursmark.

Fíggjarliga kluftin millum rík og fátæk

Hitt seminarið snúði seg um fíggjarligu umstøðurnar hjá eldri, sum, aftaná samanberingar í limalondunum, eru bæði líkar og ólíkar.

Okkara felags áhugamál í hesum er, at vit mugu fáa nærri kunnleika um, hvat vit sum eldri kunnu vænta okkum í framtíðini.

Til at greiða nærri frá hesum høvdu fyrireikararnir fingið tveir serkønar mans, Eric Spector frá svenska Konjunkturinstituttinum, og Simon Vinge, ið er fíggjarserfrøðingur innan svenska fakliga felagið Akademikerforbundet SSR. Eric Spector at greiða frá útlitunum innan kostnaðar- og prísforsøgnir og hvussu djúpar

NSK-fundarluttakararnir

og leingi tær fara at verða verðandi so drúgvar. Simon Vinge tosaði um, hvussu pensjónistar hvør í sínum lagi fara at trívast við øllum hesum broytingum, og hvat krevst av samfelagnum fyri, at kluftin millum rík og fátøk ikki skal gerast uppafgur størri, enn hon longu er. Viðmerkjast skal, at av ymsum orsökum fóru bæði seminariini í Bommersvik fram umvegis sjónvarpsskíggja. Tað var av luttakarunum ikki mett sum tann alra besti fundarháttur.

Eldraekið í Ukraina í sorli

Leggjast kann aftrat, at støðan hjá eldri ukrainum er vanlukkulig, síðani Russland leyp á landið í februar í ár, 2022.

Í Ukraina búgva um 7 milliónir fólk, sum eru eldri enn 65 ár. Hetta er 16,8 pct. av samlaða fólkatalinum. Roknað verður við, at um góð sjev ár, altso í 2030, er talið av ukrainum, sum eru 65+, komið heilt uppá 20 pct.

Tey alra flestu í hesum aldursbólki liva í størsta fátækradømi. Familjur teirra, børn, ommu- og abbaðarn eru rýmd úr krígsherjaða landinum. Eftir situr eldra ættarliðið einsamalt uttan familju, vinir og kenningar.

Sama ættarlið, sum setti álit sítt á tey ungu, livir nú í størsta fátækradømi og ringastu armóð. Tey orkaðu rætt og slætt ikki at rýma saman við teimum.

Bommersvik liggur í einum sera stórslignum øki sunnanfyri Stockhólm og hendan standmyndin er búmerkið hjá Bommersvik hotellinum

ÁRSVEITSLAN 2022 HJÁ LANDSFELAG PENSJÓNISTA

Ársveitslan hjá Landsfelag Pensjónista, ið er fyri limir í eldra- og pensjónista-feløgnum í Føroyum, var 5. november á Hotel Føroyum í Tórshavn.

Hugnaligt var at fáa ein vælkomstdrink í forhøllini og heilsa upp á kenningar

Tekstur: Gunnleyg Durhuus

Myndir: Jákup Andreasen

Undirtøkan til ársveitsluna var góð, har 210 fólk hittust at hugna sær. Tað er altíð stuttligt at mæta kenningum, eisini teimum, man kanska ikki hevur sæð í nógv ár.

Tað var hugnaligt at fáa ein vælkomstdrink í forhøllini, har man eisini kundi keypa lutaseðlar, og tíð var at tosa við fólk, áðrenn farið varð til borðs.

Beate L. Samuelsen, forkvinna í Landsfelag Pensjónista, beyð vælkomin og ynskti øllum eitt gott og hugnaligt kvøld.

Enn einaferð var tað Ólavur Højgaard saman við Niels Olsen og Holgar Jacobsen, ið stóðu fyri felagssanginum undir borðhaldinum, so stemningurin var sera góður.

Gestarøðari

Erhard Jacobsen, formaður í Vága Pensjónistafelag, var gestarøðari undir borðhaldinum, har

*Beate L. Samuelsen, forkvinna, bjóðar
vælkomin*

Árni Gregersen var óførur sum borðstjóri

*Niels Olsen, Ólavur Højgaard og Holgar
Jacobsen*

*Erhard Jacobsen,
formaður í Vága
Pensjónistafelag,
var gestarøðari*

Hans Jacob Olsen

*Elna Lamhauge
Strøm og Hans
Jacob á Kósini,
nevndarlimir
í Landsfelag
Pensjónista seldu
lutaseðlar*

hann hevði eina áhugaverda hugleiðing um orðini eldri og gamal, har hann m.a. sigur, at øll vilja blíva eldri, men ongin vil blíva gamal.

Okkara fatan av hesum báðum orðunum er sera ymisk, bæði hjá pensjónistum og ikki pensjónistum. Erhard dugir sera væl at at fáa ein at smílast, hóast tað er álvari, tað hann sigur.

Orðið frítt

Tá orðið var frítt, tók Hans Jacob Olsen orðið og segði frá nøkrum stuttligum søgum.

Síðan tók Mortan Johannesen orðið og greiddi frá nøkrum hendingum úr Grønlandi, tá hann var ungur.

Lutaseðlasøla

Lutaseðlasøla er ein fastur táttur til ársveitsluna, har nógvir góðir vinningar vóru.

Høvuðsvinningar í ár vóru:

1. Gávubræv frá Smyril Line, virði 6.000 kr.
2. Gávubræv frá Atlantic Airways á 4.000 kr.

Tað er siðvenja, at eldra- og pensjónistafeløgini geva vinningar, sum ofta er kontantpeningur,

so har vóru nógvir, ið finga gagn av hesum vinningunum.

Eisini vóru nakrir vinningar frá privatfólki, so tilsamans vóru nógvir vinningar, ið fólk kundu gleðast yvir at fáa við sær heim.

Føroyskur dansur

Tað er blivin ein fastur táttur, at farið verður upp á gólv frá borðinum, tá borðhaldið er liðugt. Vit heittu á Rasmus Joensen og Pól Jóhannes Johansen at skipa kvæði frá borðinum, og riggaði tað væl. Tað hevur nógvir at siga, at góðir kvæðarar eru at skipa fyri, so tann føroyski dansurin helt áfram eina góða løtu á Vaglinum, har góðar umstøður vóru at dansa. Síðan var enskur dansur við teimum trimum Ólavur, Niels og Holgar, ið syrgdu fyri, at dansitónleikurin var góður hjá okkum pensjónistum at dansa til, og nógvir fólk hugnaðu sær á dansigólvinum.

Landsfelag Pensjónista gleðist yvir, at so nógvir fólk møttu og enn einaferð og gjørdur veitsluna væleydnaða, og takkar øllum fyri eitt stuttligt og hugnaligt kvøld.

Enski dansurin gekk sera væl til tann góða sangin og dansitónleikin

ELDRADAGUR Í LEIRVÍK 2022

Á hvørjum ári verður skipað fyri einum Eldradegi fyri allar pensjónistar í Føroyum. Tað eru pensjónistafeløgini kring landið, sum skiftast um at skipa fyri saman við Landsfelag Pensjónista.

Mai-Britt Jacobsen, forkvinna, bjóðar vælkomin

Tekstur og myndir: Gunnleyg Durhuus

Tað var Eldrafelagið Fjallið í Leirvík, ið skipaði fyri Eldradegnum í ár, ið varð hildin í Bygdarhúsinum í Leirvík fríggjadagin 2. september. Somuleiðis sum síðsta ár, so koyrdu bussar frá Farstøðini í Tórshavn bæði til og frá Leirvík, og tað dámar fólki væl, tí heilir tveir bussar vóru fullir av fólki.

Tónleikararnir Hans Hjalte Skaale og Hóraldur Joensen undirhildu

Undirtøkan til Eldradagin var sera góð, har 320 fólk luttóku. Hølini vóru hugnalig, har høllin var prýdd við perum og borðini flott dekkjaði upp.

Vælkomin

Dagurin byrjaði við morgunmati kl. 10.00, har Mai-Britt Jacobsen, forkvinna í Eldrafelagnum Fjallinum, beyð vælkomin, og fólk vóru biðin um at reisast og minnst fyrrverandi formann Jón úr Konoy, ið nýliga andaðist.

Tónleikarar

Hans Hjalte Skaale og Hóraldur Joensen syrgdu

Nógv prát var undir borðhaldinum

fyrri góðum tónleiki til sangirnar, so hýrurin var góður.

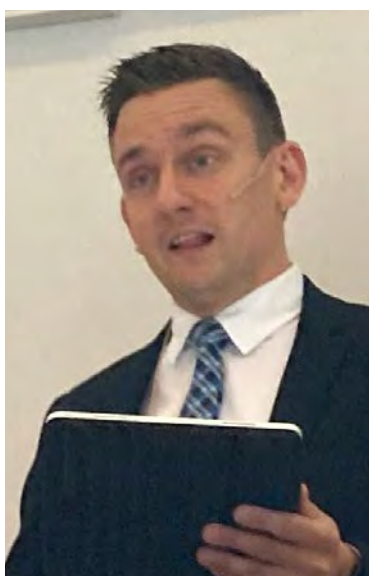
Nógv prát var undir borðhaldinum, har fólk hugnaðu sær saman.

Borgarstjórin í Eysturkommunu, Per Martin

Gregersen, helt røðu og hann fegnaðist um, at hetta tiltakið varð fyriskipað í teirra kommunu.

Netbankin

Av tí at bankarnir skulu til at nútímansgera netbankan, vóru umboð fyrri Betri Banka og BankNordik biðin um at greiða frá, hvat skal til

Borgarstjórin í Eysturkommunu, Per Martin Gregersen

Alice Frederiksberg frá Betri Banka

Nógv fólk var komið saman í Bygdarhúsinum í Leirvík

fyrir at fáa sær tann nýggja netbankan. Umboð
fyrir bankarnar vóru tilstaðar allan dagin fyrir at
hjálpa fólk at fáa sær netbankan.

Umboð fyrir Talgildu Føroyar vóru eisini til

staðar at hjálpa fólk at stovna Samleikan/
Vangan, ið er neyðugur fyrir at fáa netbankan.

Alice Frederiksberg frá Betri Banka greiddi frá,
hvussu vit leggja okkara egnu fíggarætlan,
sum kann vera ein góð hjálp, serstakliga um
fígjarkarmarnir eru trongir.

Stólafimleikur

Mai-Britt Jacobsen dugir væl at fáa fólk at røra
seg, hóast tey sita niðri, so fólk dámdu væl
stólafimleikin, ið hon skipaði fyrir.

Stólafimleikur við Mai-Britt Jacobsen

Fríðhild Winther skemtar

Fríðhild Winther syrgdi fyri góðum stemningi við sínum skemtisögum, ið hon dugur sera væl at bera fram.

Lutaseðlar

Lutaseðlavinningarnir vóru nógvir og góðir, har høvuðsvinningarnir vóru frá Føroya Tele, gávukort á 2000 kr. og frá CerVask, bilvask virði 1.980 kr

Hóast tað tók nakað av tíð at draga teir mongu

Tjóðsangurin verður sungin

vinningarnar, vóru tað nógv, sum gleddust um at vera ein av hepnu vinnarunum.

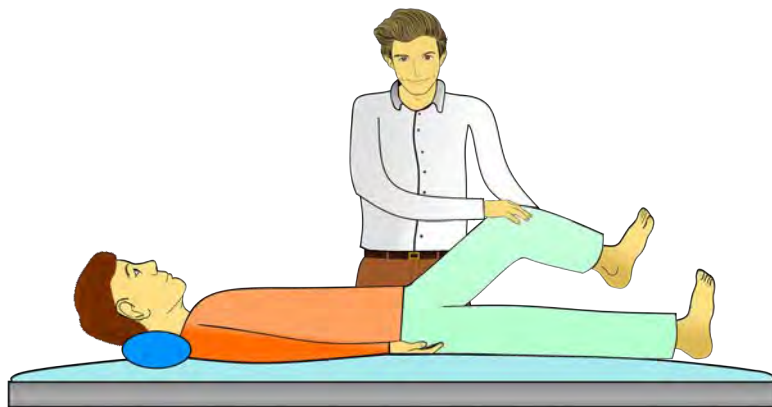
Endi

Beate L. Samuelsen, forkvinnu, Landsfelag Pensjónista, takkaði fyri luttøkuna, takkaði nevndini í Eldrafelagnum Fjallinum og øðrum, ið hjálptu til at gera dagin hugnaligan.

Dagurin endaði við, at tjóðsangurin varð sungin.

**Lutaseðla-
vinningar**

ENDURVENJING OG KOPPSETING

Landsfelag Pensjónista hevur kunnað Heilsumálaráðið um okkara royndir, hvat gerast kann fyri at betra um endurvenjingartilboð og koppseting

Tekstur: Beate L. Samuelsen

Ein arbeiðsbólkur, sum landsstýrismaðurin í heilsumálum, Kaj Leo Johannesen, setti fyrr í ár, boðsendi í heyst Landsfelag Pensjónista á fund. Arbeiðsbólkurin er settur saman av umboðum frá Heilsumálaráðnum, Almanna- málaráðnum og Kommunufelagnum. Endamálið við arbeiðsbólkinum er at lýsa, hvørjar avbjóðing- ingar eru á endurvenjingarøkinum, rehabiliter- ingsøkinum, og hvussu tær kunnu loysast.

Fyri at greiða frá støðuni, greiddi nevndin í Landsfelag Pensjónista frá fleiri dømum, hvussu ymisk endurvenjingartilboðini vóru. Eitt dømi var um pensjónist, sum hevði krav uppá endurvenjing, men ongantíð fekk hetta tilboð. Viðkomandi noyddist sjálv leita fram umsóknar- blað.

Øll dømini, ið nevnd vóru á fundinum við arbeiðsbólkin, vóru fólk, sum Landsfelag Pensjónista hevði tosað við.

Koppsetingarhøli í nærumhvørvinum

Í heyst var eisini ein annar fundur millum um- boð fyri Heilsumálaráðið og Landsfelag Pen- sjónista. Hann snúði seg um, hvussu kopp- seting av eldri kundi skipast á besta hátt, soleiðis at so nógv sum gjørligt av okkum eldri tóku av koppsetingartilboðum myndugleikanna. Av royndum frá undanfarnum koppsetingum vóru upplivingarnar millum eldri ymiskar.

Okkara uppskot vóru m.a. at praktisk atlit mugu takast til koppingarstøð. Bíðirøðirnar mugu ikki vera ov langar. Umboð fyri Heilsuverkið eiga at taka sær meiri av teimum, sum eru illa gongd. Umráðandi er, at ikki er ov langt at ferðast fyri at verða koppsett. Tað skal verða lætt at kunna seta bilin frá sær og stutt at ganga til koppsetingarhølið. Kravt verður, at ongar trappur eru.

Ov høg krøv mugu ikki setast eldri fólk í sam- bandi við tøkniligar førleikar fyri at kunna melda seg til koppseting.

AVSLÁTTARAVTALUR HJÁ LANDSFELAG PENSJÓNISTA

..... NOVEMBER 2022

Landsfelag Pensjónista hevur fingið nógvar góðar avsláttaravtalur við handlar, hotell, matstovur og aðrar fyrirkur.

Limirnir í teimum 16 lokalfeløgnum kring landið kunnu fáa avsláttur úr 5% upp í 20% av vørum og tænastrum frá ymsum handlum, hotellum, matstøðum og øðrum fyrirkum kring landið.

Avslátturin er treytaður av, at limur vísir fram persónligt limakort frá Landsfelag Pensjónista.

Limirnir fáa limakort við at venda sær til sítt lokalfelag og nýggir limir við at tekna seg hjá lokalfelagnum.

Avsláttaravtalurnar liggja eisini úti á heimasíðuni www.eldri.fo.

Í Tórshavn

Hoyrnin.....	10%	Av hoyritólum	321731
Hennara.....	10%	Av øllum vørum uttan tilboðsvørum	274075
Kvinnuklæðir			
Tignir - væl klæddir menn...	15%	Av øllum vørum	292900
Mannfólkaklæðir			
Fótbúni	10%	Av øllum vørum	311705
Skósøla			
Gunnvá	15%	Av øllum vørum	214206
Kvinnuklæðir			
Toscana	10%	Mán. til hósd. og sunnudag	211109
Angus Steakhouse	10%	Av øllum mati mánadagar	717777
Hotel Hafnia	15%	Frokostbuffet í matstovuni og av øllum á Kafé Kaspar	313233
Hornið, SMS.....	10%	Av øllum vørum	233423
Fljóðið sp/f.....	10%	Av øllum vørum	311718
Jógvan Weihe.....	10%	Av øllum vørum	353897

Hjá Kissa	15%		311395
Mannfólkaklæðir			
Teldutænastan	15%	Av øllum vørum uttan tilboðs- og útsølvørum. Av telduumvælingum	616100
Smyrilsvegur 7			
Bailine	10%		280554
Tórshavnar Maskinhandil	15%	Av øllum vørum uttan tilboðsvørum	313442
Hitapumpur.fo	10%	Av hitapumpum við montering. Um 3 keypa saman	212204 312204
Køtlum	20%	Hárviðgerð	312299
Touché	10%	Av øllum vørum uttan tilboðsvørum	603300
Mótahandil			
Nordcar	10%	Av dekkum og felgum	363738
P/F Waag	10%	Av dekkum	313666
SRI	10%	Av øllum uttan glasvevi	313030
Máling			
in•tone clinic		Viðgerð við infrareyðum hitateppi. 1. viðg. 100 kr., fylgjandi viðg. 150 kr.	516114
Salong Liljan	15%	Hárviðgerð, mán.-fríggj. fyri kl. 13	314768
Torfinsgøta 6			
Kaffihúsið	10%	Av øllum mati	358787
Bryggjubakki 14, Tórshavn			
Havgrím Seaside Hotel	10%	Av øllum mati og gistingum	201400
Yviri við Strond 14 Tórshavn			
Muna v/Høgna Waag	10%	Bókin "Mín lívsleið". Ókeypiss útkoyring	767601

Í Vágum

Unicar	10%	Av øllum leigubilum	263546
Frisørsalongin MidWay	15%		213055
HA-bilar við Hallur Berg	10%	Av arbeiðsløn upp á bilumvælingar	220021
Salong Aura	15%	Av arbeiðsløn, hárvíðgerð	215499
Nest, kafé og matstova	10%	Av øllum mati	308888
Ur og brillur	10%	Av øllum brillum	447950
H-Dygd, vindeygu og hurðar	10%	Av øllum vørum	322177

Í Sandoy

Búrhandilin	10%	Av tógvi og gávulutum	361519
--------------------------	------------	-----------------------	---------------

Í Norðoyggjum

Linsan Optik 15%	Av brillustellum og -gløsum	313133
Stoksoyarvegur 16 Klaksvík		
Sjómansheimið 10%	Av leigan av kømrum	455333
Hotel Klaksvík		
JAP, klædnabúð 10%		456880
Vera Klipt 10%	Av allari hárvíðgerð	455677
Hvíthús 10%	Av klædnavørum	455353
Seymistovan Hei-Mai 15%		457162
Leivur Ellingsgaard 10%	Ur, gull, silvur, brillur	455203
Hjá Skós 10%	Av øllum skóm	455057
Angus Steakhouse 10%	Av øllum mati mánadagar	457777
El-in5%	Av øllum vørum, undantikið tilboðsvørum	284513
Norðoya Litbúð 15%		457300
Klaksvíkar Autolakering 10%	Av øllum vørum	458787 / 288787
Bil & Dekkverkstaðið 10%	Av øllum billutum	456959 / 217861
Við John Heinesen		
Kósabúðin 10%	Av øllum vørum	455000

Í Suðuroy

Hotel Bakkin 10%	Av øllum mati	373961
Richard B. Thomsen & Søn ... 20%	Við kontantsølu	661000
Timburhandil A/S		
Glasstovan á Tvøroyri 10%	Av øllum mati	790064
Tvørávegur 25		

Í Eysturoy

Diana 10%	Av øllum hondarbeiði og ítrivsvørum uttan toy til føroyska búnan, seymimaskinum og lampum	448125
Ur og brillur 10%	Av øllum brillum	447950
Rokoko, klædnahandil 10%	Av øllum klæðum	441039
Brá, mótahandil 10%	Av øllum vørum uttan tilboðsvørum	422727
Shari, mótahandil 10%	Av øllum vørum uttan tilboðsvørum	454646
Skósøla við Terje Hansen 10%	Av øllum vørum	441018
Josi, klædnahandil 10%	Av øllum klædnavørum og skóm	441450
Við S. Danielsen		

YVIRLIT YVIR PENSJÓNISTA- OG ELDRAFELØGINI Í FØROYUM 2022

Landsfelag Pensjónista

Løkjatún 1, 160 Argir, tlf. 219394,

t-post: lp@eldri.fo,

heimasíða: www.eldri.fo

Limafeløgini:

1. Pensjónistafelagið Hugni

Ninni Olsen, forkvinna,

Stangavegur 138, 700 Klaksvík,

tlf. 455543 og 215543,

t-post: marjun.joensen@gmail.com

Limatal: 110 Felagið stovnað: 19.10.1971

2. Eldrafelagið Fjallið

Mai-Britt Jacobsen, forkvinna,

tlf. 280123, t-post: vidanna52@gmail.com

Limatal: 153 Felagið stovnað: 18.03.1991

3. Eldrafelagið Borgin

Toftagøta 9, Fuglafjørður,

Áshild Kristiansen, forkvinna,

Fjalsvegur 6, 530 Fuglafjørður,

tlf. 214621 og 580025,

t-post: ashild.kristiansen@skulin.fo

Limatal: 170 Felagið stovnað: 16.02.1985

4. Oyndarfjarðar Pensjónistafelag

Jørmund L. Juul, formaður,

Tartavegur 5, 690 Oyndarfjørður,

tlf. 211918, t-postur: jljuul@olivant.fo

Limatal: 15 Felagið stovnað: 02.10.1991

5. Eldrafelagið á Toftum

á Kneysum 14, Toftir,

Alfred Olsen, formaður,

Rókavegur 24, 656 Saltnes,

tlf. 447960 og 210960,

t-post: alfred-olsen@kallnet.fo

Limatal: 65 Felagið stovnað: 09.09.2015

6. Eldrafelagið Nón

Laura Olsen, forkvinna,

Geilagøta 5, 640 Rituvík,

tlf. 448622 og 748622,

t-post: lauravituvik@gmail.com

Limatal: 180 Felagið stovnað: 16.09.1987

7. Eldrafelagið Kumlá

Elias Hansen, formaður,

Skálavegur 92, 480 Skála,

tlf. 441188, t-post: eliassonja@gmail.com

Limatal: 61 Felagið stovnað: 15.02.1992

8. Pensjónistafelagið í Sjóvar Sókn

Sigrun Danielsen, forkvinna,
Fløtuvegur 12, 490 Strendur,
tlf. 212450 t-post: martin@olivant.fo
Limatal: 70 Felagið stovnað: 24.10.1988

9. Eldrafelagið á Eiði

Knút Vesturdal, formaður,
Korndalsvegur 26, 470 Eiði,
tlf. 423014 og 223525,
t-post: vesturdal@vesturdal.com
Limatal: 70 Felagið stovnað: 26.03.2009

10. Sunda Pensjónistafelag

Vibeke Ingvarsson, forkvinna,
Norðskálavegur 36, 460 Norðskáli,
tlf. 267346 og 422226.
t-post: v_ingvarsson@hotmail.com
Limatal: 65 Felagið stovnað: 03.02.1985

11. Pensjónistafelagið í Havn

Jógvan Johansen, formaður,
undir Kongavarða 14, 160 Argir.
Tlf. 228654,
Pensjónistafelagið í Havn, tlf. 284881,
t-post: pfh@eldri.fo
Limatal: 400 Felagið stovnað: 20.05.1976

12. Eldrafelagið Vesturskin

Jákup Andreasen, formaður,
Skálavegur 4, 350 Vestmanna,
tlf. 221654 t-post: ja@miv.fo
Limatal: 90 Felagið stovnað: 28.05.1984

13. Vága Pensjónistafelag

Erhard Jacobsen, formaður,
370 Miðvágur, tlf. 596147,
t-post: erhjac@gmail.com
Limatal: 71 Felagið stovnað: 30.11.1981

14. Pensjónistafelagið "Kvøldarsól"

Birgit Hentze, forkvinna,
240 Skopun, tlf. 361330,
t-post: birgithentze@gmail.com
Limatal: 7 Felagið stovnað: 29.04.1982

15. Pensjónistafelagið HØFT

Jens Johannesen, formaður,
Torvheyggjur 11, 825 Froðba,
tlf. 571770 og 371770,
t-post: jaj@kallnet.fo
Limatal: 30 Felagið stovnað: 28.12.1981

16. Pensjónistafelagið í sunnaru helvt av Suðuroy

Ingeborg Vinther, forkvinna,
Geilin 38, 900 Vágur,
tlf. 573427, t-post: vinther@mail.fo
Limatal: 60 Felagið stovnað: 19.09.1985

Eldri

Landsfelag Pensjónista

Løkjatún 1 • FO-160 Argir

Tel: 21 93 94

T-postur: lp@eldri.fo

www.eldri.fo